

**VÅRA
TJUGO
FÖRSTA
LÄSÅR**

Läsrelsen 2000–2020

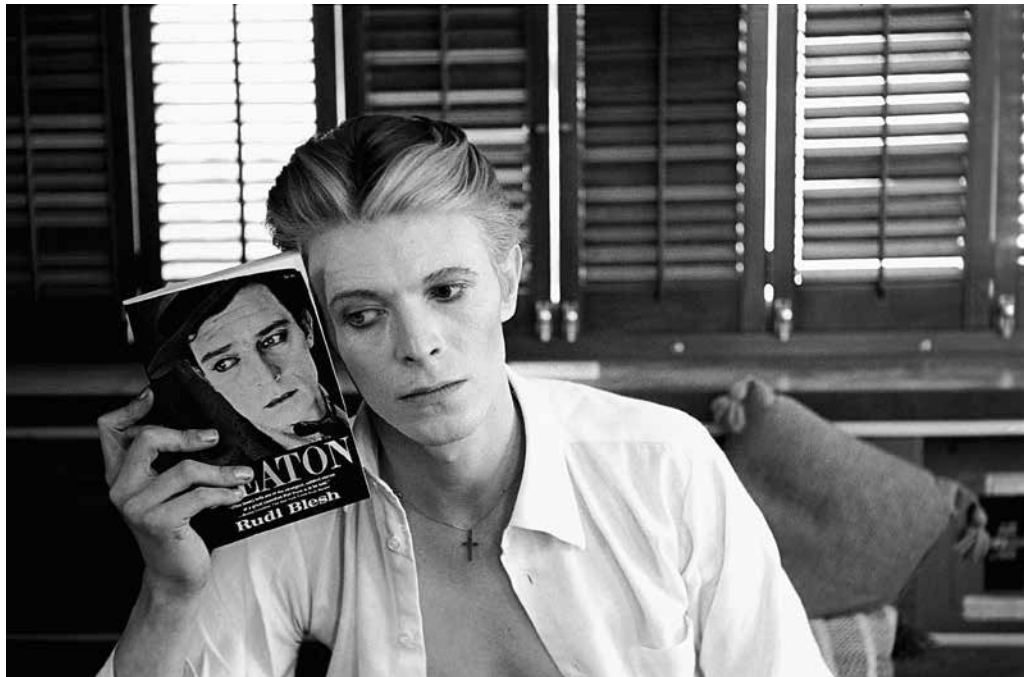

FOTO: STEVE SCHAPIRO GETTY IMAGES

Många av David Bowie's låttexter var inspirerade av böcker. Popikonen läste mycket och gärna, helst på tåg. Han tyckte om läsrörelse.

*Redaktör: Svante Törngren
Faktainsamling: Elisabet Reslegård
Grafisk form: Michael Wall
www.lasrorelsen.nu*

En halvtimme som förändrade Sverige.

SEPTEMBER 1998. Socialdemokraterna behåller med nöd och näppe regeringsmakten efter riksdagsvalet och Elisabeth Ohlson Wallins fotoutställning *Ecce Homo* väcker stark debatt.

På kampanjkontoret i Stockholm jobbar Elisabet Reslegård intensivt med den rikstäckande Psyke kampanjen som under rubriken Galenskap ska bli ett huvudtema på Bok & Biblioteksmässan i Göteborg i september 1999. Den landsomfattande kampanjen Läsrörelsen ska hon och tidigare Folkpartiledaren Bengt Westerberg, som hon arbetade med under Dyslexikampanjen, starta på Bok & Bibliotek 2001.

Då ringer telefonen. Det är Sacke Frondelius, försäljningschef på Munkedals pappersbruk. Han berättar att de och Svenska McDonald's ska producera nyskrivna barnböcker som ska ingå i Happy Meal våren 1999. Hans kontakt där är Family Marketing Manager Ulrika Kindvall, småbarnsmamma med brinnande intresse för barnböcker. Sacke har sagt att han vet en lämplig projektledare. Elisabet har han haft kontakt med när hon förhandlat om papper.

För Elisabet snurrar det till och hon tänker: Läsrörelsen börjar ju nu. Blixtnabbt säger hon: det är för kort om tid att skriva nya böcker. Men Läsrörelsen ska starta 2001 och om ni kan tänka er att senarelägga detta ett år så tror jag att kampanjen kan tidigareläggas ett år. De lägger på. Elisabet ringer Bengt Westerberg och Bokmässans chef Bertil Falck. Bägge ställer sig positiva. Efter 30 minuter är det klart.

Läsrörelsen invigs den 14 september 2000 på Bok & Biblioteksmässan i Göteborg med 23 seminarier och drygt 50 monterprogram. Med start 26 januari 2001 distribueras 700 000 bilderböcker och 500 000 ungdomsböcker via Happy Meal på 225 McDonald's-restauranger. Böcker som väljs av redaktör Marianne von Baumgarten-Lindberg som kommit med i Läsrörelsen. En av titlarna är Lennart Hellsings och Poul Ströyers ABC.

Och Sverige skulle aldrig bli sig riktigt likt igen.

2000–2001

Därför behövde Sverige Läsrörelsen.

I slutet av 90-talet tog datoriseringen av Sverige fart på riktigt. Plötsligt behövde man kunna läsa och skriva för i princip alla jobb. Samtidigt visade OECD:s undersökningar att 20 procent av unga vuxna i Sverige hade bristande läsförmåga. Var fjärde av dem var arbetslös. Något måste göras. Föreningen Läsrörelsen startades 1999.

INFÖR MILLENNIESKIFTET fanns det en stor oro för den så kallade millenniebuggen. Skulle vitala datasystem och samhällsfunktioner braka samman? Det gjorde de inte, man hade oroat sig i onödan visade det sig.

Däremot fanns det starkt fog för oron över en långvarig bugg i läskunnigheten. Under ett stort antal år hade småbarnsföräldrar spenderat allt mindre tid på att läsa för sina barn. En OECD-undersökning, som i Sverige leddes av docenten Mats Myrberg, visade att 25 procent av alla vuxna hade en bristande läs- och skrivförmåga. En tillägsstudie visade att 20 procent av de unga vuxna inte kom upp i den läsförmåga

som krävs när man går i den obligatoriska skolan.

Frågorna som initiativtagaren och kampanjledaren Elisabet Reslegård och ordföranden Bengt Westerberg ställde sig var många: Vilka blir konsekvenserna för de barn som får svårare att klara skolan? Vad får det för betydelse för demokratin och det svenska samhället? Hur påverkas möjligheterna för integration för dem med utländsk bakgrund som bor här och för de nya svenskar som kommer hit? Och hur påverkas livskvaliteten för dem som inte får tillgång till de skatter som gömmer sig mellan bokpärmarna?

FOTO: MICHAEL WALL

TAXICHAUFFÖR KÖRDE IGÅNG LÄSRÖRELSEN

Den ideella föreningen Läsrörelsen bildades den 15 februari 1999 utifrån en grundidé från Kerstin Lööv, då redaktör på tidningen Skolledaren. Under året förbereddes lanseringskampanjen som skulle sjösättas på Bok & Biblioteksmässan 2000. Det bildades ett Läsråd med experter, forskare och författare. Kontakter togs med tänkbara samarbetspartners.

Arbetet om vilka böcker som skulle spridas via McDonald's alla restauranger startade under våren 2000. Den grannliga uppgiften gick till redaktör Marianne von Baumgarten-Lindberg. Med sin långa erfarenhet och gedigna kunskap inom barnlitteraturen såg hon till att de valda böckerna var av hög kvalitet och bjöd på en rik variation.

Läsrörelsens läsupptakter inleddes den 1 mars i Västerbotten och Norrbotten för att sedan fortsätta

i samarbete med länsbiblioteken runt om i landet. Ett kampanjkansli bemannades som bestod av kampanjledare Elisabet Reslegård, koordinatör Anna Cokorilo, presschef Rolf Eriksson och informatör Ann Philipson. Munkedals pappersbruk stod för allt papper i kampanjen. Elisabet förhandlade med olika tryckerier om tryckning av tusentals affischer, foldrar och även av vissa böcker.

Samtliga landshövdingar var beskyddare i sina län och inledde läsupptakterna som genomfördes i alla län, med länsbiblioteken som sammankallande. 73 budbärare fanns för kampanjen. Den allra förste var taxichauffören Hans Agbrink. Han läste helst spänningsromaner: "Så fort en bok är slut måste jag kvickt ha en ny. Jag måste alltid ha en bok inom räckhåll." Alla partiledare tackade ja till att vara budbärare efter att Göran Persson aktivt hade tagit kontakt med Läsrörelsen. Andra var artisterna Petter Askergrén och

Läsrörelsens förste budbärare var taxichauffören Hans Agbrink: "Jag måste alltid ha en bok inom räckhåll."

FOTO: BOKMÄSSAN

Partiledarna samtalar på Bok & Bibliotek år 2000 om böcker som betytt något för dem.

Robyn Carlsson, idrottarna Malin Ewerlöf och Thomas Ravelli.

Elisabet Reslegård och redaktören Barbro von Schoenberg från Läsrådet satte samman seminarierna och monterprogrammen, Anna Cokorilo tog kontakt med tänkta medverkande.

INVIGNING MED TAL AV LEGENDARISK CHEFREDAKTÖR

Under hösten 2000 intensifierades arbetet fram till invigningen på Bok & Bibliotek i Göteborg. Affischer och trycksaker spreds via Länsbiblioteken till alla bibliotek. Den 14 september invigdes Läsrörelsen officiellt med en stor monter, sju stora seminarier, 16 mindre seminarier och drygt 50 program i montern. Skådespelaren Lars Göran Carlson slog världsrekord i högläsning genom att läsa högt ur Strindbergs verk i 25 timmar. I samband med invigningen utsågs Astrid Lindgren till hedersledamot i föreningen. Läsrörelsen fick i samband med starten stor uppmärksamhet i

media med över 1 000 inslag i press, radio och TV.

Bo Strömstedt, då chefredaktör för Expressen och medlem i Läsrådet, höll ett uppskattat invigningstal där han bland annat förmedlade: "Att läsa är ett mirakel som gör världen begriplig. Själva vårt sätt att använda ordet "läsa" berättar om det. Vi läser en kvinnas, eller mans, ansikte. Vi läser i molnen: det blir sol, regn, åska. Vi läser stämningen i ett klassrum, ett styrelserum eller bara i det vanliga vardagsrummet: den kan vara förväntansfull, fruktiga vokaler fyller rummet, eller dova, bara torra, spretiga konsonanter som står stilla huller om buller."

Efter den inspirerande hyllningen till läsningen drog Läsrörelsens seminarieprogram igång samma eftermiddag. Här kommer ett axplock ur de totalt 23 seminarierna:

Läs för att vinna! Läsrörelsens idrottsseminarium

Får man kraft som fotbollsspelare av poesi? Kan man hämta inspiration till världsrekord och OS-medaljer i litteraturens värld? Medverkande bland andra: Per Olov Enquist, författare och före detta höjdhoppare, Björn Ranelid, författare och före detta fotbollsspelare, och Thomas Ravelli, poesifreak och före detta landslagsmålvakt i fotboll.

Utan språk dör världen – nu startar Läsrörelsen

Läsrörelsen ser språket som en av förutsättningarna för demokratin och vill lyfta fram den läsning som ger sammanhang och fyller människors inre med bilder, associationer och lust.

Medverkande bland andra: Börje Ehrstrand, rektor Rinkebyskolan, Bo Hansson, estradpoet, Mats Myrberg, läsforskare och docent, Bo Strömstedt, tidningsman, Ewa Wendt-Nevhage, barnboksbibliotekarie, och Bengt Westerberg, ordförande Läsrörelsen.

Vad läser partiledarna?

Partiledarna samtalar i 90 minuter om böcker som har betytt något för dem. Medverkande: Lennart Daléus (c), Lars Leijonborg (fp), Bo Lundgren (m), Lotta Nilsson-Hedström (mp), Göran Persson (s), Gudrun Schyman (v) och Alf Svensson (kd). Samtalsledare var Bengt Westerberg och journalisten Gunnel Werner.

Läsrörelsen om konsten att läsa högt

Varför ska vi läsa högt? Hur kan man göra för att fånga och bibehålla lyssnarens intresse? Vad är skillnaden mellan tyst läsning och att lyssna till andras högläsning?

Medverkande: Tomas Bolme, skådespelare, Susanna Ekström, universitetsadjunkt, Göran Hägg, författare, kritiker och litteraturvetare, och Johanna Nilsson, författare.

**FAN,
FAN,
FAN,**

Ge dina barn ett språk.

LÄSRÖRELSEN ●●●

På Läsrörelsens begäran: Lästlustan med Gunnar Arvidson

Lästlustan hette ett opretentiöst tv-program om läslust. En handfull ivriga bokläsare berättade helt enkelt för tittarna och programledaren Gunnar Arvidson om sina läsoplevelser och favoritböcker. Gunnar Arvidsons gäster: Göran Hägg, författare, kritiker och litteraturvetare, Lars Åke Lundberg, fängelsepräst, och Barbro von Schoenberg, redaktör.

Läsrörelsen om heliga texter

Vad är en helig text? Hur har de heliga texterna vuxit fram och hur har de använts genom seklerna? Vilken funktion fyller de idag i vår stressade och sekulariserade vardag?

Medverkande bland andra:

Affisch från lanseringen av Läsrörelsen, framtagen av Lars "Fille" Hansson och Svante Törngren på Hall & Cederqvist Y/R.

Läsrörelsen använde tidigt nya arenor för att nå ut med sina budskap.

Olof Buckard, samhällsdebattör och predikant, Anita Goldman, författare, Jackie Jakubowski, redaktör för Judisk Krönika, och Parvez Manzoor, före detta ordförande för Sveriges Muslimska Förbund.

Från Gutenberg till IT – Läsrörelsens framtidsseminarium

Kommer boken och läsandet att behålla sin ställning i det nya IT-samhället? I vilken form? Hur förändras och påverkas läsandet och läsförmågan i det nya IT-samhället? Medverkande bland andra: Peter Englund, författare, Ola Larsmo, författare och litteraturkritiker, och Johan Svedjedal, professor i litteratursociologi.

Bland övriga seminarier kan nämnas: Fem myror är fler än fyra elefanter om barn och bokstäver med Brasse Brännström och Magnus Härenstam.

Det öppna biblioteket i den öppna skolan mitt i världen om skolan med elever från 62 länder med Börje Ehrstrand, rektor, och Susanne Nordqvist, bibliotekarie.

Fångad av läsning – en väg till befrielse om läsning som en möjlig väg ut ur kriminalitet med AnnBritt Grünwald, före detta fängelsedirektör, och Lars Åke Lundberg, fängelsepräst.

”Världens dåligaste språk” om språket och människan med språkspanaren Jonas Hallberg och Fredrik Lindström, känd från radioprogrammet Hassan.

Att nå in i mörkret – deckaren som sprängbräda om det nya samhällets litteratur med författaren Åke Edwardson.

Var rädd om orden – läs långsamt om ordens kraft med författaren Lena Andersson.

”Jag hatade att läsa” rapparen Petter om sin väg till läsning.

Efter Bok & Bibliotek förgrenade sig den läsande rörelsen över landet. Länsbiblioteken i Gävleborg, Sörmland, Uppsala, Värmland, Västmanland och Örebro arrangerade en rikskonferens kring läsning 9–10 november i Örebro. Från norr till söder spreds Läsrörelsen med mängder av aktiviteter under hösten. 350 affischer i Europa-format expanderades i 15 städer i samarbete med JCDcaux. Alla med det samlande budskapet ”Ge dina barn ett språk”.

2-ÅRING FÖRNYADE DET SVENSKA SPRÅKET

Så här lød en del av Läsrörelsens programförklaring: ”Läsrörelsen vänder sig till alla i alla åldrar och vill lyfta fram den läsning som ger sammanhang, inre bilder, associationer och

lust. I mångt och mycket bygger man vidare på det som redan gjorts av läsfrämjande insatser men arbetar på nya sätt och på många nya arenor.” En sådan arena var McDonald’s där 1,2 miljoner bilderböcker och ungdomsböcker ingick under januari/februari 2001.

En annan ny arena var Arlas mjölkförpackningar. Under hösten 2001 startade projektet 0–7 år med Alfons Åberg via tio miljoner mjölkpaket. Alla små barn uppmanades ”Skriv ditt bästa ord”. Wiktor Nilsson från Sölvesborg som då var drygt 2 år gammal vann tävlingen med ordet ”fickla”. Ficklar gör man när man lyser med en ficklampa, till exempel när man smygläser en bok under täcket.

Satsningen Skriv & berättarfestivalerna nådde 32 000 tioåringar i 1 500 klasser runt om i Sverige. Under våren med start 23 april genomfördes en roadshow i 56 av festivalens skolor. I samarbete med Sveriges Dagstidningar/Tidningsutgivarna uppmanade Läsrörelsen högstadiungdomar att göra sina röster hörda i projektet Skriv själv.

I 100 gymnasieskolor genomfördes projektet Färska ord – ny svensk litteratur för gymnasister tillsammans med Skolverket och bokförlag. Det inleddes med en tvådagars konferens i Stockholm med John Chrispinsson som moderator och bland andra författarna Jonas Gardell och Björn Ranelid som medverkande. Författarböcker gjordes i alla 100 gymnasieskolor i samarbete med Författarcentrum Öst. Projektledare var Lina Norberg och Elisabet Reslegård. Ordspelet TORD var ett nätbaserat projekt där Norstedts Ordbok var en av flera samarbetspartners.

I projektet Litteratur i vården ville Läsrörelsen nå både brukare och vårdare. Projektledare var Tina Lindemalm, aktiv inom biblioteks- och kulturvärlden. Målet var att via läsningen och språket empatiskt utveckla livsmiljön för både brukare och personal. Två pilotprojekt ingick, en nordisk referensgrupp bildades med läkare, experter och forskare. Tre utbildningsdagar anordnades.

Här visar Wiktor Nilsson hur man gör när man ”ficklar”.

2001 ingick 1,2 miljoner
bilderböcker och ungdoms-
böcker i Happy Meal på
McDonald's.

CAMPARE LYSSNADE PÅ BÖCKER DEN SOMMAREN

Under 2001 steg läsefebern i Sverige. På Göteborgs filmfestival ordnades ett seminarieprogram i anslutning till Läsrörelsen. Där berättade författarna Anders Paulrud, Kerstin Thorvall, Åsa Lantz, Birgitta Stenberg och Peter Birro om hur filmen har påverkat deras skrivande. Klara Morgon/Stockholms Stadsteater arrangerade två frukostar tillsammans med Läsrörelsen där bland andra Claire Wikholm medverkade. Under Nationalmuseets stora Strindbergsutställning anordnades tillsammans med Läsrörelsen och ABF Stockholm en temadag under rubriken Att måla med ord. Bokfestivalen i Sollentuna och Internationella vetenskapsfestivalen i Göteborg samarbetade med Läsrörelsen. Utbildningsprojektet Med sänkt blick skapade en föreställning i samarbete med Läsrörelsen, byggd på den marockanske författaren Tahar Ben Jellouns bok. Femhundra läsdiplom delades ut till barn och ungdomar mellan 7 och 15 år i samband med skolavslutningen. Och inför den stundande sommaren erbjöds campare kraftig rabatt på fyra boktitlar i Bonnier Audios sortiment, som gällde hos Akademibokhandeln och KF:s stormarknader.

Under hösten lyfte kyrkan fram Läsrörelsen på Diakonins dag 9 september med rubriken *Delaktighet, deltagande och inflytande*. Deltagandet på Bok & Biblioteksmässan innehöll bland annat lanseringen av Läsrörelsens nästa kampanj Lär för livet och prisutdelning till vinnarna av vårens tävling Skriv själv. Den 17 november arrangerade Dramaten i Stockholm en dag kring läsning i samarbete Läsrörelsen. Medverkade gjorde bland andra skådespelarna Björn Granath, Elin Klinga och Magnus Härenstam.

Astrid Lindgren avled måndagen den 28 januari 2002. Lördag 9 februari 2002 uppmärksammades Astrid Lindgren – Läsrörelsens hedersmedlem – genom ett minnesprogram i samarbete med ABF Stockholm kallat Astrid, en bondjanta från Vimmerby. Med många medverkande inför en publik på 400 personer. Vård var Bengt Göransson, tidigare kulturminister.

KIM LÄSTE FLYTANDE VID 5 ÅRS ÅLDER

2001 valde en familj ABC-boken tillsammans med Happy Meal till sin 2-åriga son Kim. En bok som han älskade. Mammans skrev till oss: *"När han var 2 år och åtta månader kunde han tack vare boken hela alfabetet, både stora och små bokstäver. Intresset hade väckts för skriftspråket och det dröjde inte länge förrän han började läsa. Vid fem års ålder kunde han läsa flytande i egna böcker. Nu är Kim 6 år och har börjat i förskoleklass, lärarna är mycket imponerade av hans läsning och menar att han är långt före sina jämnåriga, ja han är på stadiet för åk. 3."*

FOTO: LINNEA SVENSSON ARBÅB

2002–2004

Lekkonferenser, forskare och det perfekta klassrummet.

Läsrörelsens andra kampanj Lär för livet handlade om lusten till lärandet i ett livslångt perspektiv. Nyfikenhet var ledstjärnan. Men hur sortera bland de hundratals budskap vi möter varje dag? Och hur kan informationen fördjupas till meningsfull kunskap?

HADE LÄSRÖRELSENS intensiva arbete under de första åren redan givit resultat? Var det verkligen möjligt? Barnbarometern som gjordes vartannat år med stöd av Kulturrådet visade att småbarnsföräldrars läsande för sina barn ökat. Bland de korttidsutbildade var ökningen lika markant som glädjande. Siffrorna steg från 52 procent som läste varje dag för sina barn 1999 till 65 procent som läste varje dag 2001. Läsrörelsens motto var då och är fortfarande än i dag: ”Ge dina barn ett språk”.

NU SKULLE SVERIGE LÄRA FÖR LIVET

Den som en gång lärt sig att läsa kan lära sig i princip hur mycket som helst. Även om inte alla kastar sig över avhandlingar och vetenskapliga rapporter så finns det mycket att inspireras av och lära sig utifrån forskarens synsätt; Vad är det här? Hur och varför blev det så? Vad kan man ha det till? Nyckelordet är nyfikenhet.

Läsrörelsens andra kampanj Lär för livet, som initierades och stöddes av Lärarförbundet med Solweig

Eklund, förste vice ordförande, i spetsen, var en naturlig fortsättning på föreningens första. Det handlade om lusten till lärandet i ett livslångt perspektiv där skola, folkbildning, populärvetenskap, media, kultur och forskning var viktiga utgångspunkter.

Och det handlade om att hitta rätt i det väldiga informationsflödet och om hur vi omvandlar information till kunskap. Men det handlade också om rätten till kunskap och rätten till sitt eget lärande.

Som en flygande start på kampanjen inledde Läsrörelsen och McDonald's ett delprojekt i det stora projektet Lekens betydelse för lärandet. Via Happy Meal ingick en miljon av de på den tiden supermoderna CD ROM-spelen på alla McDonald's-restauranger runt om i Sverige. Satsningen blev möjlig tack vare samarbete med förlaget Levande Böcker. Samarbetet med McDonald's fortsatte med tävlingen Bästa lektipset där alla barn upp till nio år uppmanades att senast den 31 oktober skicka in tips som var både "lärande och kul".

WIKTOR "FICKLA" NILSSON INVIGDE KAMPANJEN LÄR FÖR LIVET

Lär för livet var ett av Bokmässans huvudteman 2002 och invigdes av den då 3-åriga Wiktor Nilsson tillsammans med journalisten och underhållaren Lars "Kurtan" Brandeby. 18 seminarier med en stor bredd ingick och i kampanjmontern genomfördes ett 50-tal programinslag.

Bland seminarierna fanns bland andra *Vägen till kunskap – nu går Läsrörelsen vidare i Lär för livet* med: Susanna Ekström, universitetsadjunkt Lärarhögskolan i Stockholm, Bengt Göransson, före detta kulturminister och folkbildare, Sven-Eric Liedman, professor i idé- och lärdoms historia vid Göte-

borgs universitet, Mats Myrberg, läsforskare och professor på Lärarhögskolan i Stockholm, Nyamko Sabuni, pr-konsult, Elsa Lindberg, undersköterska på Huddinge Universitetssjukhus, Elisabet Reslegård, kampanjledare för Lär för livet, och Bengt Westerberg, föreningens ordförande. Journalisten Bo Holmström var samtalsledare. Samarrangörer var Vetenskapsrådet och ABF.

På seminariet *Lär i dialog – om mötet mellan kultur och arbetsliv* deltog bland andra Bo Göranson, professor i yrkeskunnande och teknologi på KTH.

Under seminariet *Den goda pedagogen – lär ut för livet* kunde man lyssna på Annika de Ruvo, tv-producent och skapare av Hjärnkontoret, och dåvarande förbundskapten i svenska handbollslandslaget Bengt Johansson.

Gunilla Lindqvist, lekforskare och docent i pedagogik vid Karlstads universitet, David Lagercrantz, författare, och Klas Fresk, initiativtagare och VD för Tom Tits Experiment i Södertälje, var några av dem man kunde möta på seminariet *Lek och lär – om nyfikenhetens roll*.

VEM SKRIVER DAGENS NILS HOLGERSSON?

Vad lär kulturen ut? – om konst, kaos och kreativitet var ett seminarium som leddes av journalisten John Chrispinsson. Dem han samtalade med var Susanne Osten, regissör och konstnärlig ledare för Unga Klara på Stockholms stadsteater, Tuomo Haapala, musiker och kompositör, Erik Hofrén, professor i museologi vid Linköpings universitet, och Ingela Josefson, professor i arbetslivskunskap på Södertörns högskola.

En viktig fråga ställdes i seminariet *Dagens Nils Holgersson – vem skriver för lärande?* De som talade kring detta ämne var: Peter Englund, författare, historiker och professor vid Dramatiska Institutet i Stockholm,

Göran Hägg, författare, kritiker och litteraturvetare, Jan Thurfjell, koncernchef på Liber och ordförande i Föreningen Svenska Läromedelsproducenter, Annika Thor, författare, och Solveig Paulsson, lärare och ordförande för Stiftelsen SAF/Sveriges Allmänna Folkskolläraryörening. Samtalet leddes av journalisten Marianne Rundström.

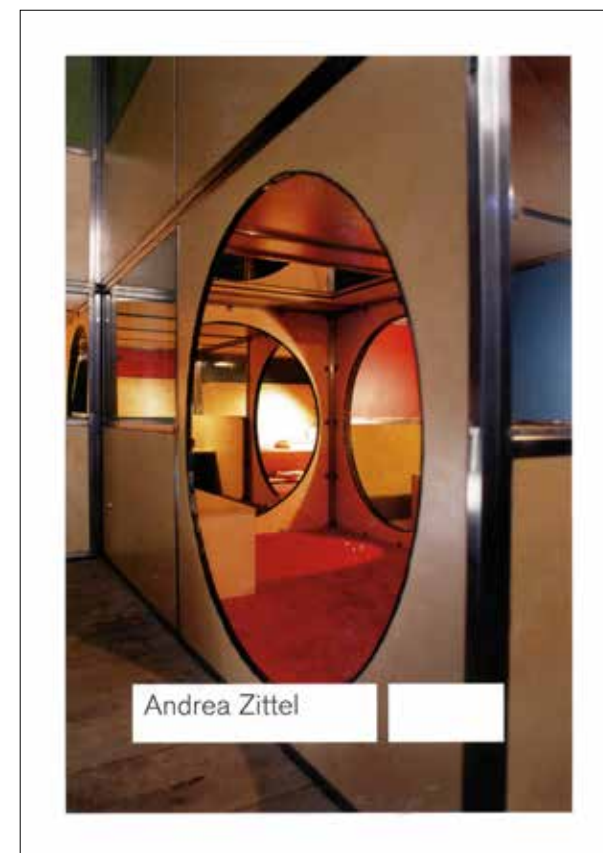
Efter detta seminarium hölls en presskonferens där Lär för livet/Läsrörelsen, Lärarförbundet och Liber tillsammans med Nørhaven A/S utmanade Sveriges författare att skriva den bästa skönlitterära boken om dagens Europa för femteklassare.

Den vinnande boken skulle ge en bild av varför dagens Europa ser ut som det gör och fungera som den fantasifulle och lärorika bredvidläsningsbok som saknats i dagens svenska skolor. 2004 skulle boken delas ut gratis till alla Sveriges femteklassare. En sakkunnig jury med bland andra Per Wästberg utsågs och det vinnande bidraget korades i december 2003. Vem vann? Det får du veta lite längre fram.

KONSTMobil PÅ TURNÉ I 14 SVENSKA STÄDER

I anslutning till Lär för livet på Bok & Bibliotek invigdes Konstmobilen. Det var Moderna Museet c/o Riksställningar som i ett stort samarbete med kampanjen startade sin två terminer långa turné. På plats fanns Lars Nittve, Moderna Museets chef, Anna Follin, Riksställningars generaldirektör, och Mats Wibom, utställningschef på Riksställningar.

Målgruppen var i första hand högstadie- och gymnasieungdomar. Verk av Magnus Wallin och den amerikanska konstnären Andrea Zittel visades och diskuterades. Höstturnén gick till Göteborg, Eskilstuna, Åmål, Växjö, Sävsjö, Emmaboda, Vellinge, Landskrona, Ystad, Karlskrona, Luleå, Arvidsjaur, Åre och Östersund.

På ABF-huset i Stockholm ordnades en föreläsningsserie med start 1 oktober där uppfinnaren Håkan Lans och författaren David Lagercrantz talade under rubriken Om det fria skapandets fiender. Den 22 oktober föreläste Birgitta Knutsdotter Olofsson, professor em. om Lekens makt i lärandet och under hela livet. Den 5 november var det dags för repris från Bok & Bibliotek: Vad lär kulturen ut? – om konst, kaos och kreativitet. Denna gång även med Lars Nittve, chef Moderna Museet och Lena Skoglund, förvaltningschef Regionbibliotek Västra Götaland. Samtalsledare var Staffan Dopping.

Under Skolforum på Stockholmsmässan 28–30 oktober arrangerade Lär för livet/Läsrörelsen tre seminarier:

Leklust–Lärlust med Ylva Andersson,

Konstmobilen med Moderna Museet c/o Riksställningar åkte på turné runt om i landet.

Uppfinnaren Håkan Lans ingick i Lektionsrådet under projektet *Lekens betydelse för lärandet*

special- och dramapedagog, och Margareta Öhman, utbildare, författare och barnpsykolog, Kunskapens omvägar med Sven-Eric Liedman, professor i idé- och lärdoms historia, och Ingela Josefson, professor i arbetslivskunskap, och Att få en syl i vädret med Veli Tuomela, fil dr i tvåspråkighet, som talade om språkutvecklande arbetssätt i förskolor och grundskolor kring barn med andra modersmål än svenska.

Kampanjen Lär för livet stod också bakom en rad programpunkter i bokcaféet med bland andra författaren Björn Ranelid, som talade om bildning, och professorn i litteraturvetenskap Vivi Edström, som berättade vem Selma Lagerlöf egentligen var.

För tredje året fanns Läsrörelsen med på Bokmässan i Örebro den 8–10 november, den här gången med kampanjen Lär för livet. Kampanjledare Elisabet Reslegård och koordinatör Louella Westin fanns på plats.

ROLIGAST NÄR MAN RÖR BÅDE PÅ KNOPPEN OCH KROPPEN

2003 inleddes med tävlingarna *Bästa lekstället* och *Bästa lektips*. Närmare 800 favoritlekställen från över 100 skolor och förskolor anmäldes till tävlingen *Bästa lekstället*, där barn uppmanades att rita och berätta om sitt bästa lekställe. Gratulationer, diplom och ett stort bokpaket från Barnens Bokklubb skickades till tio skolor och förskolor.

I Lär för livet/Läsrörelsens och McDonald's tävling *Bästa lektips* skulle barnen lämna in ett lektips som var både lärande och kul. Närmare 100 kreativa lekar testades av en jury. Så här beskrev juryns ordförande Magnus Härenstam vinnaren *Hål i hatten*: "Kul namn på fullsatt lek där man får röra på både knoppen och kroppen. Bokstäver, kunskap, bollar och massor av spring."

Första pris, en tågresa till Stockholm för familjen med övernattnings och besök på Astrid Lindgrens sago- och lekhus Junibacken, gick till Miranda och Samuel Hasselblom, fem och tre år från Tanumshede.

KONST PÅ TURNÉ OCH DRÖMMEN OM DET PERFEKTA KLASSRUMMET

Konstmobilen genomförde sin andra turné under våren 2003. Den här gången till Eskilstuna, Tranås, Emmaboda, Olofström, Stenungsund, Östersund, Åre, Ockelbo, Alfta, Sollefteå, Åsele, Lycksele och Skellefteå. Med i *Konstmobilen* fanns konstpedagoger från Moderna Museet som tog emot eleverna med introduktion och öppnade för diskussioner.

"Ett verkligt ÖNSKEklassrum! Från *Konstmobilen* till *Skolmobilen*, ett rullande klassrum där all världens kunskaper kan tas in, i ständigt rörelse. Idé och uttryck samverkar, rummets utformning svarar mot elevernas behov. Och behoven tycks vara kunskap, skönhet, komfort, värme. Idéutbyte..."

Så motiverade juryn korandet av det vinnande bidraget i tävlingen *Önskeklassrummet* från andraårseleverna på estetiska programmet vid Anderstorpskolan i Skellefteå.

KUNSKAP FÖRMEDLAD VIA TEATER OCH LEKAR

Projektet *Vetenskap & Teater* genomfördes 2003 utifrån tanken att via teaterns magi stimulera ungdomars intresse för naturvetenskap och

forskning. Forskare från Naturhistoriska riksmuseet och skådespelare skapade den specialskrivna vetenskapsteatern *På Mars i april*, för sjundeklassare över hela Sverige. En högstadieskola i varje län besöktes: Stockholm, Sörmland, Östergötland, Kalmar, Gotland, Västmanland, Dalarna, Skåne, Blekinge, Kronoberg, Halland, Västra Götaland, Jönköping, Värmland, Örebro, Västernorrland, Jämtland, Gävleborg, Uppsala, Västerbotten och Norrbotten.

"Pedagogisk teater? Kan bli hur tråkig som helst. Men här använder man lustfylld pedagogik som funnits länge vid science centers i framför allt USA." Lotta Olsson, *Dagens Nyheter*, 2003-03-10

Projektet *Lekens betydelse för lärandet* fortsatte under året. Cirkus Cirkör genomförde cirkusskolveckor i många kommuner. För att föra fram leken arrangerades lekkonferenser runt om i Sverige. Under året anordnades 13 lekkonferenser i: Ragunda, Halmstad, Bjurholm, Lund, Sunne, Ludvika, Herrljunga, Hässleholm, Botkyrka, Sundsvall, Nyköping, Norrtälje och Tjörn.

POPULÄRVETENSKAP HUVUDTEMA PÅ BOK & BIBLIOTEK 2003

Huvudarrangör bakom temat Populärvetenskap var Vetenskapsrådet, UR, Lär för livet/Läsrörelsen i samarbete med lärosäten, akademier, stiftelser, museer, myndigheter, organisationer, bokförlag med flera.

Över 200 medverkande deltog i mer än 100 programpunkter. Ämnena varierade från klimatförändringar, filosofi och okända nervsystem till morbidturism, svenska lögnare och tystlåtna flickor. Forskarnetorget på 500 kvadratmeter erbjöd ett fullmatat scenprogram och en specialbokhandel för populärvetenskap rymdes inom temat. Ett 60-tal

program anordnades.

Bara titlarna på de 17 seminarier om populärvetenskap bevisade hela idén med temat, vetenskap är inte tråkigt någonstans. Eller vad sägs om:

- Konstnärskapet – förvärvat av kunskap och bildning
- Svenska medborgare under luppen – Vem övervakar övervakaren?
- En hisnande färd i fysikens värld
- Varför blir barn allergiska?
- Russels kalkon – hur vetenskapen och Gud formade den västerländska kulturen
- The Measure of all things
- Vem behöver populärvetenskapen?
- Vad berättar våra gener och vad vill vi veta?
- Är det någon skillnad på att leda ett fotbollslag och ett företag?

Under projektet *Lekens betydelse för lärandet* genomförde Cirkus Cirkör cirkusskolveckor i många kommuner. Och cirkusdirektören Tilde Björfors ingick i Lektionsrådet.

- Populärvetenskap för barn – att göra det ogripbara gripbart
- Hjärnan – den största utmaningen
- Hur utvecklar barn sitt språk i en mångkulturell miljö?
- Bland slemsvampar och klokrypare
- Hotar gentekniken maten och miljön?
- Tillbaka till ursprungskällan
- Vad är det som händer med vädret?
- Talträngda pojkar och tysta flickor

Läsrörelsens koordinatör och reser- archer Magdalena Byléhn arbetade från föreningens sida intensivt med projektet.

ANDRA MÄSSOR UNDER ÅRET

Lär för livet/Läsrörelsen deltog även på flera andra mässor under året:

ID-mässan på Fryshuset 9–12 oktober som handlade om tillhörighet och identitet.

Under Skolforum 27–29 oktober arrangerade Lär för livet/Läsrörelsen tre seminarier:

Äpplen, planeter och satelliter med Marie Rådbo, lektor i astronomi, som beskrev hur man kan dra nytta av det stora intresset för astronomi och rymdfärder i undervisningen.

När armarna inte väcker till med David Lega, före detta elitsimmare i handikapplandslaget, som talade om positivt tänkande och om att tänja sina egna gränser.

Kreativitet och blockering där författaren David Lagercrantz, som skrivit boken *Ett svenskt geni*, utvecklade sina tankar om den store uppfinnaren Håkan Lans.

Läsrörelsen med kampanjen Lär för livet fanns 2003 med för fjärde gången på Bokmässan i Örebro den 14–16 november. Kampanjledare Elisabet Reslegård höll tillsammans med länsbibliotekarie Peter Alsbjer ett seminarium kallat *Det enda du måste vara är nyfiken* och författaren Göran Hägg talade om sin nya bok *Svenskhetens historia*.

Delvis samtidigt som Bokmässan

pågick Attitydmässan i Örebro som riktade sig främst till människor som arbetar med barn och ungdomar. Lär för livet/Läsrörelsen stod som medarrangör av den inledande program- punkten Här kommer Ville och Valle med artisterna Jörgen Lantz och Anders Linder. Kampanjen var också medarrangör till Cirkus Cirkörs avslutande föreställning *Avslutning utan skyddsnet*.

HON VANN TÄVLINGEN OM DAGENS EUROPA

Hur gick det då i den skönlitterära tävlingen som utlystes på Bok & Bibliotek 2002 av Lär för livet/Läsrörelsen, Lärarförbundet och Liber i samarbete med Nørhaven A/S och med stöd av Arctic Paper? Uppdraget var att skriva en skönlitterär bok om dagens Europa för femteklas- sare. 26 manus lämnades in. Den 27 november avslöjades vinnaren, författaren och läraren Kerstin Gavan- der som fick ta emot prischecken på 300 000 kronor för tävlingsbidraget Fröken Europa. Boken producerades 2004 och delades ut till Sveriges cirka 100 000 femteklassare hösten 2004.

Delar av juryns motivering lød: *”Träffsäkra scener från vardagslivet i skolan blandas med mystiska utflykter i tid och rum – ett inslag i den hemlighets- fulla lärarinnan Fröken Europas speci- ella sätt att undervisa. En spännande och lättläst bok som naturligt och osökt väver in demokratifrågor och europakunskaper i berättelsen och öppnar klassrummets dörrar mot en större värld.”*

PRIS TILL LÄSRÖRELSEN OCH MCDONALD'S

Den 24 november 2003 vann Läsrörelsen och McDonald's Kultur & Näringslivs pris för *”Bästa samarbete Kultur & Näringsliv 2003”*.

LEK SVERIGE

Det största projektet under kampan- jen Lär för livet var *Lekens betydelse för lärandet*. Lekexperter och lekforskare

FOTO: MICHAEL WALL

medverkade för att lyfta fram lekens betydelse för fantasi och kreativitet och lekens beståndsdelar; samför- stånd, ömsesidighet och deltagande. Nyckelordet var, precis som i kam- panjen Lär för livet, nyfikenhet.

Ett lekråd knöts till projektet med Håkan Lans, uppfinnare av bland annat färgskärmen och navigations- systemet för flygplan och båtar, Susanne Osten, konstnärlig ledare för Unga Klara, Tuomo Haapala, musiker och kompositör, Marie Råbo, astronom, Ulf Stark, barn- och ungdomsboksförfattare, och Tilde Björfors, direktör för Cirkus Cirkör.

Under 2004 anordnades ytter- ligare åtta lekkonferenser i Norrköping, Arvidsjaur, Emmaboda, Värnamo, Alvesta, Karlskrona, Gävle

och Stockholm.

Tre lektidskrifter, med Marianne von Baumgarten-Lindberg som redaktör, producerades och fick liv även utomlands tack vare Svenska Institutets och Riksutställningars Lekutställning. Skriften *Lek: Barn 0–12 år* översattes till engelska, ryska, franska och tyska i en upplaga av 3 000 ex per språk.

Den 27 augusti arrangerades en summerings- och inspirationskon- ferens, tillägnad Astrid Lindgren i samarbete med Utbildningsdeparte- mentet och Lärarförbundet.

Projektets avslutning blev *Lek Sverige 3–5* september då hela landet utmanades till lek; i skolor, på arbets- platser, gator och torg, museer och teatrar och i skog och mark. Som en

2 miljoner CD-ROM-spel ingick i samband med projektet *Lekens betydelse för lärandet* på alla McDonald's restauranger i Sverige.

Skrifter om lekens betydelse för olika åldrar – och på olika språk.

del i projektet genomförde Clowner utan gränser en insamlingskampanj med hjälp av röda näsor för sin verksamhet. Via tio miljoner mjölkförpackningar med illustrationer av Pernilla Stafelt inspirerades barn till lek. Sjuka och funktionshindrade barn i Lund, Jönköping, Gävle och Skellefteå fick möjlighet att delta genom ett samarbete med Jerringfonden. Emmaboda kommun serverade blommig falukorv och blått potatismos. Och det är bara en bråkdel av allt lekande som förekom över hela landet.

Pressekreteraren/producenten

2004 hade totalt 1,7 miljoner barn- och bilderböcker plus 2 miljoner dataspel ingått i Bok Happy Meal på McDonald's

Stina Balkfors var jämte kampanjledaren/projektledaren Elisabet Reslegård drivande i projektet.

EN HALV MILJON NYA BÖCKER PÅ MCDONALD'S

Den 10–23 september 2004 ingick återigen böcker på alla McDonald's restauranger.

Denna gång 500 000 barn- och bilderböcker på temat *Lek och integration*. Boktitlarna var denna gång: *Ensamast i världen* av Magda Eggens och Tord Nygren, *Kråke på brandstationen* och *Kråkes lekbok* av Marie Bosson Rydell och Jessica Lindholm och *Pappa är sjuk så Lilla Spöket Laban* av Inger Sandberg och Lasse Sandberg. Boktitlar som valdes av redaktör Marianne von Baumgarten-Lindberg. Under samma period fanns också två spänningsböcker för unga: *Pappa polis* och *Julian och Jim* av författaren Laura Trenter som ljudbok via restaurangerna, detta genom ett samarbete med Pan Hörböcker och Tiden.

Ensamast i världen av Magda Eggens och Tord Nygren ingick i Bok Happy Meal på McDonald's restauranger 2004, och var grunden för projektet Små barns värdegrund i 20 förskoleklasser under februari 2005.

POPULÄRARE VETENSKAP PÅ BOK & BIBLIOTEK IGEN 2004

För andra året i rad var *Populärare vetenskap* tema på Bok & Bibliotek i Göteborg den 23–26 september. Arrangörer var som första året Vetenskapsrådet, UR och Lär för livet/Läsrörelsen i samarbete med lärosäten, akademier, stiftelser, museer, myndigheter, organisationer, bokförlag med flera.

På Forskartorget var det ett fullmatat program med debatter, forskarframträdanden, vetenskapsteater, film- och bokpresentationer och en bokhandel med populärvetenskaplig litteratur. Av de 57 programmen arrangerades ett under rubriken *Den allvarsamma leken – om lekens betydelse* med tankar kring vad som händer med barn som inte leker och vad som händer när de blir vuxna. Medverkande var AnnBritt Grünwald, före detta chef på Österåkeranstalten, och Nalle Laanela, Clowner utan gränser.

Den allvarsamma leken – om lekens betydelse var också tema för ett av de nio seminarierna och då med AnnBritt Grünwald och Birgitta Knutsdotter Olofsson, kriminolog, lekforskarare och professor em.

SKOLFORUM

Under Skolforum på Stockholmsmässan den 1–3 november arrangerade Lär för livet/Läsrörelsen två seminarier:

Skolbiblioteken och författarna med samtal om skolbibliotekens roll i skolans värld med bland andra Göran Greider, Göran Hägg och Katarina Mazetti. Och *De nya svenskarna* där man samtalade om annorlunda insatser, som kan ge ny kunskap om och med nya svenskar. Med bland andra: Birgitta Frejhagen, VD Infokomp och ledamot av Skolverkets styrelse, och Anders Johnson, skriftställare.

2004–2008

De nya svenskarna och Mamma Mu på persiska.

Idén med Läsrörelsen var ifrån första dagen att nå så många som möjligt i vårt avlånga land. De nya svenskarna är en del av detta. Med hjälp av sagan Mio min Mio inläst av Astrid Lindgren nådde Läsrörelsen över 1 300 barn i 42 skolor i Sveriges tolv mest invandrartäta kommuner. Översättningar av svenska barnboksklassiker fanns genom McDonald's.

FRÅN MITTEN AV 1800-talet fram till 1920-talet var Sverige ett utvandrarsland. Under perioden lämnade 1,5 miljoner svenskar sitt land för en bättre framtid, framför allt i Nordamerika. 1950 behövde Sveriges växande industriproduktion arbetskraft och landet förvandlades till ett invandrarsland. Senare har också Sverige blivit en fristad för många som flytt från krig och förföljelse i sina hemländer. Idag bor det drygt 2 miljoner personer i Sverige som är födda utomlands. Många barn med utländsk härkomst lever med föräldrar helt utan kontakt med svensktalande personer. Mot den bakgrunden startade Lär för

livet/Läsrörelsen projektet *De nya svenskarna* som byggde på goda exempel och utarbetade metoder kring integration och lärande.

Ett av flera delprojekt var ljudboksprojektet med Astrid Lindgrens egen inläsning av *Mio min Mio* som 1 300 barn i förskoleklasser i Sveriges tolv invandrartätaste kommuner arbetade med. Mer om detta längre ner.

Ett annat delprojekt i *De nya svenskarna* var Små barns värdegrund som genomfördes i nära samarbete med Forum för levande historia. Boken *Ensamast i världen* som också ingick i Bok Happy Meal 2004 var en grund för projektet.

FOTO: JACOB FORSELL/SCANPIX

Med initialt stöd av TBV/Tjänstemännens bildningsverksamhet gjordes en inventering av goda exempel på integration och lärande. Några exempel visade att även många av de välutbildade nya svenskarna hade svårt att etablera sig i samhället. Andra exempel visade att det går att förmedla kunskap, lärande och delaktighet i arbetslivet också till människor med låg utbildning. *Kunskapsutveckling för somalier* i Rinkeby var ett sådant exempel. Under den inledande fasen 2004 arrangerades två konferenser och skriften *Möten – en inspirationsbok om integration* gavs ut i samarbete med Gleerups Utbildning.

I referensgruppen ingick personer med stor kunskap om integration: företagaren Imran Ahmad, forskningsledaren Nihad Bunar, författaren Dilsa Demirbag-Sten, filmregissören Agneta Fagerström-Olsson, universitetsadjunkten Qarin Franker, bokförläggaren Massood Mafan, riksdagsledamoten Nyamko Sabuni och läraren Sonia Sherefay.

Projektledare för *De nya svenskarna* var, Elisabet Reslegård. Researcher och koordinator var Magdalena Byléhn.

ASTRID LINDGREN'S UNIVERSELLA SAGA

För att kunna nå ut även till de små barnen i projektet ansökte Lär för livet/Läsrörelsen om medel från Allmänna arvsfonden för att göra ljudboksprojektet *Mio min Mio*.

De tolv kommuner i Sverige med flest invandrare och även flest invandrarbarn kontaktades: Borås, Botkyrka, Eskilstuna, Göteborg (Angered), Halmstad, Landskrona, Malmö (Rosengård), Norrköping, Stockholm (Rinkeby och Skärholmen), Södertälje (Hovsjö), Uppsala och Växjö (Markaryd). Tillsammans med statistiker, utbildningschefer och annan administrativ personal i respektive kommun kunde de mest

invandrartäta områdena i kommunen tas fram. De skolor som hade flest flerspråkiga barn i dessa områden fick erbjudande om att delta i projektet. Totalt rörde det sig om 4 300 barn. Intresseanmälningar kom in från 60 klasser, alltså cirka en tredjedel av de barn som gick i förskoleklass i kommunerna.

Sakkunniga i projektet och de som planerade pedagogiska aktiviteter var Fia Andersson och Susanna Ekström, bågge universitetsadjunkter vid Institutionen för individ, omvärld och lärande på Lärarhögskolan i Stockholm.

18 gästpedagoger rekryterades till projektet. Bland annat barnbibliotekarier, förskollärare, dramapedagoger, sagoberättare, levande verkstadspedagoger och en dokumentärfilmare.

30 skolor valdes ut bland de skolor som anmält sitt intresse. Pedagogerna bestämde hur många klasser de ville undervisa i. Det blev allt från en till fem klasser. Tillsammans med ordinarie personal planerade gästpedagogen undervisningen. Per klass hade de 40 timmar, 20 timmar i klassen och 20 timmar till förberedelse och slutrapport till projektledningen. Projektet genomfördes i 42 klasser under vårterminen 2005. Tolv klasser arbetade under hösten 2005 och våren 2006.

Gästpedagogerna kopplades till arbetet i klasserna och barnen fick inläsningen av *Mio min Mio* i personlig gåva.

”Jag hade fullt med rekvisita i en vacker grön tygpåse: Guldäpple, röd lava, pilsnerflaska (med ande i och med blompinne att pilla upp anden), en liten brevlåda jag gjort själv, ett stort vykort med gyllene skrift, samt en vacker blå duk där guld-äpplet skulle få ligga varje gång, för att komma i sagostämning.”

– En gästpedagog

”Ju svagare barnen var språkmässigt, desto tydligare kunde man se positiva effekter. Lärarna förvånades!”

– En annan gästpedagog

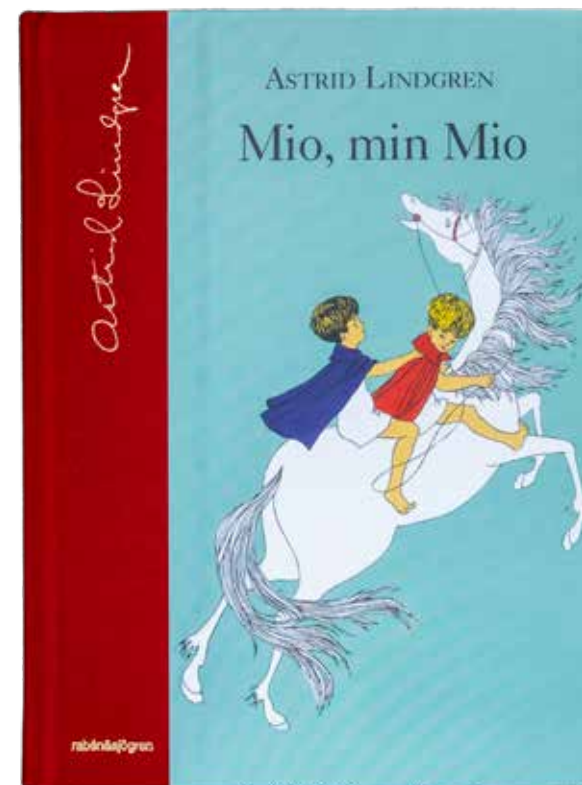
STOR ENTUSIASM BLAND BARNEN

De flesta gästpedagogerna berättade om att de mötts av en stor entusiasm och värme från barnen. Eftersom arbetet varit koncentrerat till en viss tidsperiod blev arbetet många gånger intensivt. *Mio min Mio* fanns med på många olika sätt i barnens värld. I sin lek refererade de till karaktärerna i boken och personalen talade tillsammans med barnen om de känslor som finns med i berättelsen. Ibland blev det vernissage med barnens teckningar, andra gånger en dramatisering som framfördes för föräldrarna. Många arbetslag ute på skolorna arbetade mycket aktivt. De läste sagan för barnen, bakade Mio-bullar, pratade om mörka känslor, ritade teckningar och byggde upp miljöer från boken.

HUR ÄR DET ATT VARA DÖD?

Det fanns en stor variation mellan de olika deltagande klasserna när det gällde gruppstorlek, kunskaper i det svenska språket och i deltagande och engagemang bland de ordinarie lärarna. Men eftersom ljudboken innebar att barnen kunde lyssna när de ville och upprepade gånger, så kunde de lära sig att förstå berättelsen i sin egen takt.

Mio min Mio är en bok med många starka känslor och gästpedagogen och övrig personal fångade upp barnens frågor. Vad innebär ett hjärta av sten? Varför är Sorgfågeln ledsn? Hur är det att vara död? Sagan blev också något av en presentation av det svenska samhället. Några gjorde plättar, pratade om sockerdricka och berättade vem Astrid Lindgren var och vad hon hade skrivit.

”Vi trodde att det skulle bli alldeles för svårt för våra 6-åringar med denna bok. Språket är svårt och mycket poetiskt och innehållet är så starkt med kampen mellan den onda och det goda men eftersom vi hade sagt ja skulle vi naturligtvis genomföra det.

Så fel vi hade!! Språket var svårt och innehållet starkt och tack vare det fascinerades inte bara barnen och vi lärare av sagan utan även syskon och föräldrar som lyssnade hemma. Språkräningen fick stor genomslagskraft med hjälp av ljudboken.”

– En av lärarna som deltog i projektet

Idén att lyssna sig till ett språk kom från projektledaren Elisabet Reslegård, vars son lärde sig läsa sent men som tidigt lyssnade sig till språket.

54 förskoleklasser lyssnade på ljudboken med Astrid Lindgrens egen inläsning av den universella sagan *Mio min Mio* under projektet *De nya svenskarna*.

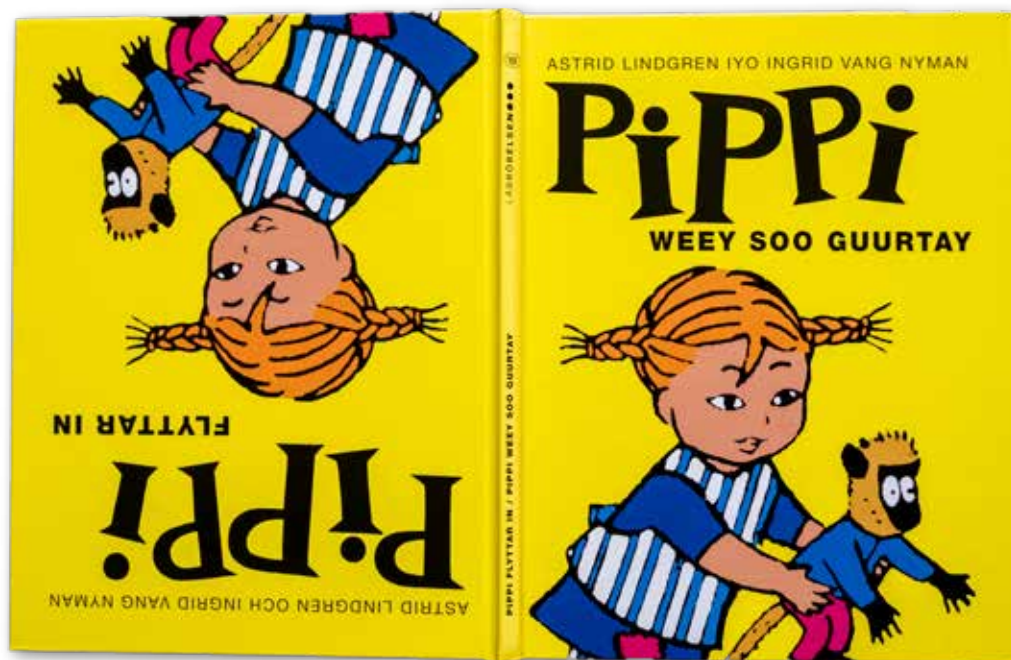

FOTO: MICHAEL WALL

Pippi flyttar in som tvåspråkig bok, på somaliska och svenska, ingick i en specialversion under Bok Happy Meal 2005.

SMÅ BARNNS VÄRDEGRUND

I februari 2005 fick tjugo förskoleklasser bilderboken *Ensamast i världen* av Magda Eggens och Tord Nygren samt tidskriften *Locus* med artikeln *Hur skapar små barn etiska förhållningssätt i förhållande till varandra* av docent Eva Johansson. Tillsammans med utskicket följde en handledning utformad av universitetsadjunkterna Fia Andersson och Susanna Ekström. Klasserna uppmanades att arbeta intensivt under tre till fyra veckor med boken och sedan komma in med en redovisning. Vissa beskrev inte bara slutresultatet utan även arbetet med boken och barnens reaktioner. Några skickade med barnens teckningar och berättade att de arbetat med rim, ramsor, drama och lek inspirerade av *Ensamast i världen*. Dokumentationen var alltifrån några rader till flera sidor med teckningar som bifogades.

Forskningsinventering, föreläsningar och konferens om små barns värdegrund arbetades fram under våren 2005. Den 17 oktober arrangerades konferensen *Små barns*

värdegrund i samarbete med Forum för levande historia, Lärarförbundet, tidningen *Förskolan*, Glerups Utbildning, Svenska barnboksintitutet, Vetenskapsrådet och Rädda Barnen.

Föreläsningarna och konferensen drog många människor som arbetar med små barn och som livligt deltog i diskussioner kring värdegrundsfrågor. Båda böckerna visar språkets och bildens makt att förklara smärtsamma erfarenheter.

"Men hur kunde de bara lämna katten?"

– Ett barn om boken *Ensamast i världen*

"Sista bilden var bäst. När han fick komma in i värmen och bo där. Den blir man glad av!"

– Ett annat barn

PIPPI FLYTTAR IN PÅ SOMALISKA

Den 16–29 september 2005 ingick 600 000 barn- och bilderböcker i Bok Happy Meal. Boktitlarna var: *Pelles ficklampa* av Jan Lööf, H.C Andersens

Den fula ankungen illustrerad av Anna Friberger, *Var är långa farbrors hatt?* av Inger och Lasse Sandberg och *Husdjur* av Anna Hjalmarsson och Ylva Brännlund.

Förutom 500 000 barn- och bilderböcker av hög kvalitet togs 2006 boken *Lilla Anna och de mystiska fröna* av Inger och Lasse Sandberg fram i en unik svensk/arabisk version i samarbete med Bokförlaget Dar Al-Muna i en upplaga på 7 500 exemplar. Året efter kom det återigen en tvåspråkig bok i Bok Happy Meal. Den här gången *Pippi flyttar in* av Astrid Lindgren med teckningar av Ingrid Vang Nyman, i en svensk/somalisk version i en upplaga på 5 000 exemplar, som fanns på orter med många somaliskspråkiga barn. Utöver 900 000 bilderböcker och Lätt att läsa-böcker på svenska.

2008 var det för tredje året dags för en tvåspråkig bilderbok förutom de 900 000 svenskspråkiga bilderböckerna på temat Lek och integration. Denna gång *Mamma Mu åker rutschkana* av Jujja Wieslander & Thomas Wieslander och Sven Nordqvist, i en svensk/persisk version i samarbete med Natur & Kultur och Apec i en upplaga på 5 000 exemplar, som spreds till samtliga restauranger.

Böckerna valdes som tidigare av redaktör Marianne von Baumgarten-Lindberg som sitter i Läsrörelsens styrelse.

POSITIVA FÖREBILDER MED DYSLEXI

Läsrörelsen drev sedan 2003 projektet *Utbildning och arbete trots dyslexi*, i samarbete med Insamlingsstiftelsen Dyslexifonden. Ett projekt som initierades och genomfördes av Ulla Föhrer, logoped och medicine hedersdoktor vid KI, och Eva Magnusson, logoped och filosofie doktor. Ulla Föhrer arbetade också med föreläsningarna om dyslexi i ABF-huset tillsammans med Elisabet

2008 hade totalt 4,6 miljoner barn- och bilderböcker plus 2 miljoner dataspel ingått i Bok Happy Meal på McDonald's.

Reslegård i början av 90-talet och fanns med i Dyslexikampanjen som sakkunnig. Tanken var att utveckla kunskap om varför somliga klarar sig bättre än andra trots stora läs- och skrivsvårigheter. Vilka positiva erfarenheter hjälpte dem genom skoltiden? Vad gjorde att de har gått vidare till högre studier, kvalificerade yrkesutbildningar eller ett i övrigt fungerande vuxenliv? Att beskriva hur människor lyckas menar vi också är viktigt för att ge andra med liknande svårigheter positiva förebilder. Projektet pågick fram till sommaren 2006.

Under de två första åren omfattade arbetet utarbetande av intervjuguide, sammanställning av testmaterial, rekrytering av intervjupersoner, utskrifter av 40 intervjuer på närmare 2 500 sidor, individuella levnadsberättelser baserade på intervjuerna, testresultat samt föreläsningar och artiklar.

Resultaten publicerades i böckerna *Dyslexi: Förbannelse eller möjlighet?* Att lära sig leva med läs- och skrivsvårigheter och *Dyslexi: Förbannelse eller möjlighet? Levnadsberättelser* skrivna av Ulla Föhrer och Eva Magnusson. Materialet finns i komprimerad form på hemsidorna hos Dyslexiförbundet (FMLS), Föräldraföreningen för dyslektiska barn (FDB), Hjälpmedelsinstitutet, Specialpedagogiska Institutet och Svenska Dyslexiföreningen.

2009-2011

Bilderböcker till småknattar och författare på McDonald's.

Det sägs ofta att de viktigaste åren i ett barns utveckling är de första tre. Det tog Läsrörelsen fasta på i pilotprojektet BERÄTTA, LEKA, LÄSA i Strängnäs 2009. Samarbetet med McDonald's utvecklades 2010 genom att barn- och bilderböcker fanns som Bok Happy Meal i alla nordiska länder. 2011 genomfördes en författarturné till elva McDonald's-restauranger i samband med 10-årsjubileet av Bok Happy Meal.

2009 arbetade Läsrörelsen tillsammans med utbildnings- och kulturkontoret i Strängnäs med pilotprojektet kallat *Berätta, Leka, Läsa* som riktade sig till alla barn i åldern 1-3 år och deras föräldrar. Förskolan och öppna förskolan var utgångspunkten för ett genomtänkt språk- och läsfrämjande. På biblioteket i Strängnäs fick barnen en personlig gåva i form av en bra barnbok från Läsrörelsen. De fick välja mellan de tre bilderböckerna *Här dansar Herr Gurka* av Lennart Hellsing och Poul Ströyer, *Hur gick det sedan?* av Tove Jansson och *Kanel och Kanin: dikter om kroppen* av Ulf Stark och Charlotte Ramel.

En pedagogisk skrift riktad till föräldrar och förskolepersonal togs fram, som lyfte fram vikten av tidig språkstimulans genom lek, berättande och läsande. Redaktör för skriften var Marianne von Baumgarten-Lindberg, som tillsammans med huvudpedagogen Susanna Ekström även svarade för urvalet av böcker.

Under våren och början av hösten arrangerades två inspirations- och fortbildningskonferenser för all förskolepersonal som arbetade med de minsta barnen i Strängnäs kommun.

Strängnäs Bibliotek prioriterade barnteater, sagostunder och annat för små barn. Aktiviteterna utgick från sagoböckerna för att kunna erbjuda ytterligare pedagogiska hjälpmedel till förskolan.

BOK HAPPY MEAL BLEV NORDISKT

En av boktitlarna i Bok Happy Meal 2009 var Boken *Hurrraa!! Alla barns rätt*. Boken kom till genom ett samarbete mellan Läsrörelsen och projektet *Barnkonventionen 20 år*, som hade som fokus att gemensamt sprida information om barnkonventionen till barn och unga under 2009. Organisationerna bakom *Barnkonventionen*

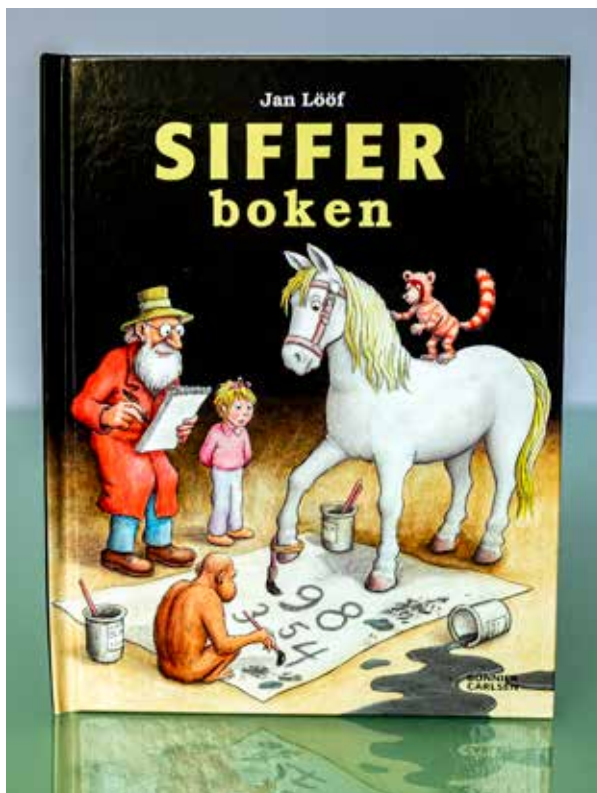

20 år var BRIS, ECPAT, Plan Sverige, Rädda Barnen, SOS-barnbyar, Unicef Sverige, World Childhood Foundation och myndigheten Barnombudsmannen. Idégivare till och redaktör för boken var Marianne von Baumgarten-Lindberg. Formgivare var Inger Käberg.

Under oktober och november 2010 fanns för första gången barn- och bilderböcker som Bok Happy Meal i McDonald's samtliga restauranger i Sverige, Danmark, Finland och Norge. Antalet var 1,7 miljoner. Det unika nordiska Bok Happy Meal kom till tack vare ett gott samarbete med författare, illustratörer, översättare och bokförlag.

De åtta titlarna från de nordiska länderna valdes av Marianne von Baumgarten-Lindberg och översattes till respektive lands språk. För kontakt med översättare och korrekturvändor med förlag svarade Barbro von Schoenberg, sekreterare

Böckerna i Bok Happy Meal 2010 kom för första gången ut i de nordiska länderna: Sverige, Danmark, Finland och Norge.

I Jan Lööfs Sifferboken målar djur siffror och skriver på gamla räknemaskiner.

i Läsrörelsens styrelse. Projektledare var Elisabet Reslegård.

En av boktitlarna var den nyskrivna *ABC – den sagolika resan* av Ulf Stark med bilder av den danska tecknaren Lilian Brøgger och utgiven av Läsrörelsen. Boken hade bokstavsverser på de fyra nordiska språken på varje sida. Idégivare och redaktör var Marianne von Baumgarten-

2011 hade totalt 9,02 miljoner barn- och bilderböcker plus 2 miljoner dataspel ingått i Bok Happy Meal på McDonald's.

Lindberg. Formgivare var Inger Kåberg. Den tolkades till danska av Susanne Vebel, till finska av Jukka Parkkinen och till norska av Espen Hagerup. Boken togs fram med stöd av SAF/Stiftelsen för förvaltning av Sveriges Allmänna Folkskolläraför- enings tillgångar.

Inför 10-årsjubileet av Bok Happy Meal 2011 beviljades Läsrörelsen bidrag från Kulturrådet för att kunna genomföra besök av barnboks- författare och illustratörer på ett antal av McDonald's restauranger. Detta gjorde föreningen i nära kontakt med Regionbibliotek Örebro-Väst- manland. Tanken var att arbeta med läsfrämjande i anslutning till Bok Happy Meal.

EN BIG MAC OCH EN FÖRFATTARE, TACK

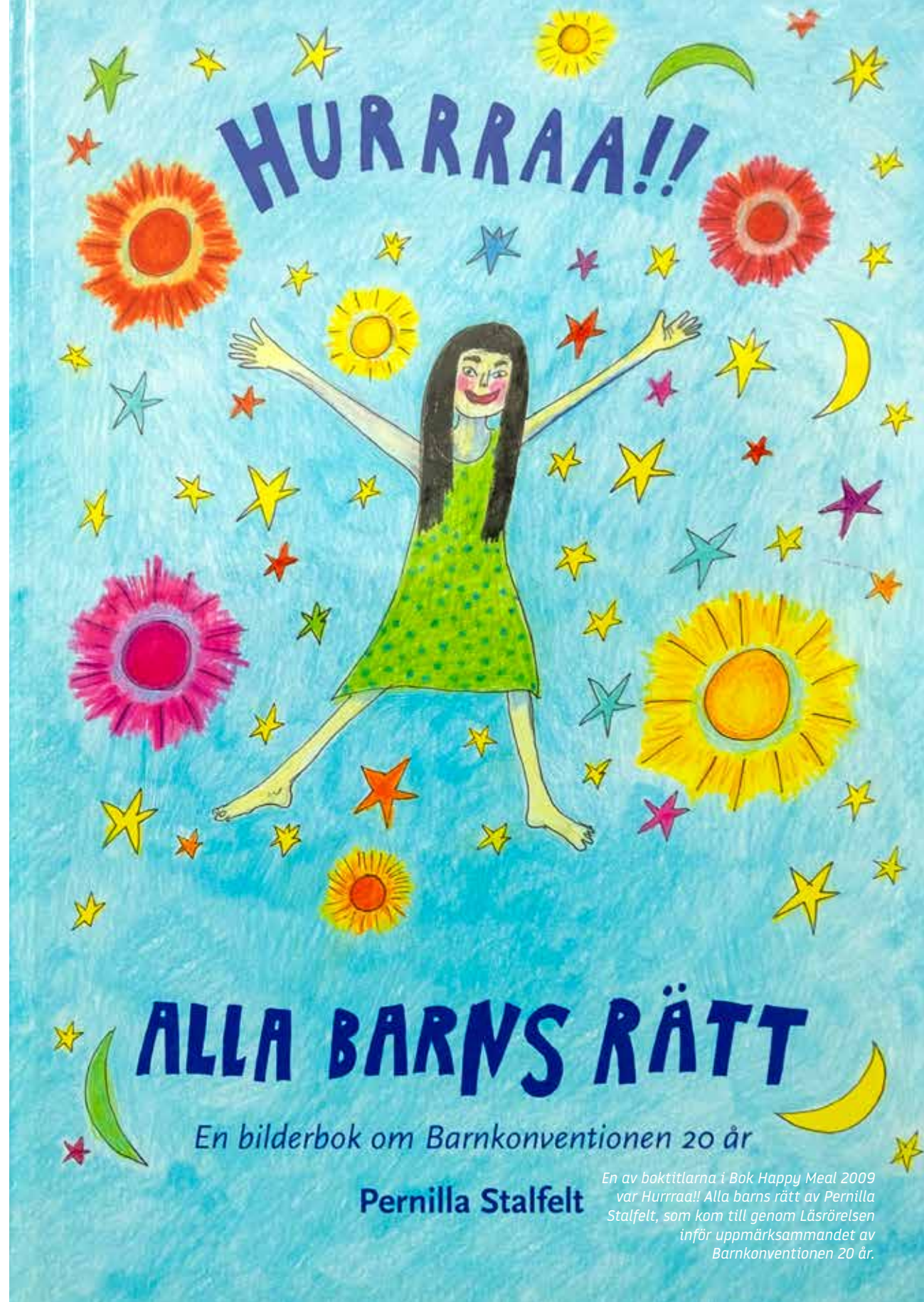
De tre parterna Läsrörelsen, Regi- onbibliotek Örebro-Västmanland och McDonald's arbetade gemen- samt med författarbesöken. Besöken planerades, bokades och arrangeras- des av Läsrörelsen. Författare och illustratörer som varit med tidigare år tillfrågades. Efter diskussioner med McDonald's centralt beslöts att arbeta med elva av de tretton restau- rangerna i länen.

Medverkade på turnén gjorde fö- rfattaren Ulf Stark, musikpedagogen Johanna Helsing och illustratören Sara Lundberg. Städerna de besökte var Köping, Arboga, Västerås, Karl- skoga, Örebro och Kumla.

EN FÖRSTA UTVÄRDERING AV LÄSRÖRELSEN

En utvärdering av Läsrörelsens verksamhet från första projektering och planering fram till och med 2008 blev klar under 2009. Den gjordes av Gunnel Stenqvist, med gedigen erfarenhet från andra utvärderingar, och med bidrag från Stiftelsen framtidens kultur.

Titeln är *Läsrörelsen och läsfräm- jande. Utvärdering och förslag.*

HURRRAA!!

ALLA BARNNS RÄTT

En bilderbok om Barnkonventionen 20 år

Pernilla Stalfelt

En av boktitlarna i Bok Happy Meal 2009 var Hurraa!! Alla barns rätt av Pernilla Stalfelt, som kom till genom Läsrörelsen inför uppmärksammandet av Barnkonventionen 20 år.

FOTO: PETER KNUTSON

Folkbildaren Deluxe.

INTERVJU MED ELISABET RESLEGÅRD
AV SVANTE TÖRNGREN

Den här intervjun gjordes via telefon med folkbildaren Elisabet Reslegård under Coronans tid i juli 2020. Jag har jobbat tillsammans med Elisabet sedan 1993. Vårt första gemensamma projekt var Leonardo da Vinci-utställningen 1994 på Kulturhuset där Elisabet var informationschef. Resultatet blev Sveriges mest framgångsrika utställning genom tiderna med 450 000 besökare. Det kan man ju kalla en hyfsad start.

ELISABET HAR DJUPA RÖTTER i kulturvärlden och har bland annat arbetat med Filmcentrum, Folkets Bio, Linje 3 inför kärnkraftsomröstningen och som informationschef på Kulturhuset, som hon lämnade i november 1995. Sedan dess, med undantag för anställningen som kommunikationschef på Stockholms Stadsmission, har hon mer eller mindre varit sin egen uppdragsgivare. I dag är det få inom kultur- och utbildningsvärlden som inte vet vem hon är. Men vad var det som fick henne att lämna sitt tjänsterum på Kulturhuset efter elva år och aldrig komma tillbaka? Vad var den tändande gnistan?

– Min son Max, säger hon utan att tveka.

Max hade ett väl utvecklat språk redan i förskolan där han kallades för ”vår lilla filosof”. Men i skolan fick han problem. Jag och min man förstod ingenting. Han som hade ett ordförråd nästan som en vuxen. Det visade sig att han hade dyslexi och på grund av det lärde sig läsa först som 15-åring.

När Elisabet fick frågan ”Vad vill du göra?” av reklammannen Bo Aggerborg, som stöttat Leonardo da Vinci-utställningen på Kulturhuset, svarade Elisabet – som under några terminer arrangerat välbesökta föreläsningar på ABF-huset om dyslexi – ”Jag vill göra en landsomfattande Dyslexikampanj.” När hon tystnade efter en timme sa Bo ”Då gör vi det.”

Elisabet tog komplodigt en dag i veckan i nästan ett år, skrev avtal om att låna sitt rum, telefon och fax på Kulturhuset. Sedan tog hon tjänstledigt, insåg att det var Bengt Westerberg som borde vara ordförande, och byggde upp ett kansli för kampanjen. 1998 fick hon uppdraget att projektera och leda den landsomfattande Psyke kampanjen och nu närmar vi oss tillblivelsen av Läsrörelsen.

Hur föddes Läsrörelsen?

I ett digitalt paradigmskifte där snart sagt vartenda jobb krävde ett utvecklat språk visade OECD:s undersökningar, som leddes av professor Mats Myrberg, att 20 procent av de unga vuxna i Sverige hade bristande läsförmåga. Och var fjärde av dessa var arbetslös. Till det kom alarmerande rapporter om att småbarnsföräldrar läste allt mindre för sina barn.

– Man borde göra en bred läsfrämjande kampanj, resonerade jag och Bengt Westerberg samtidigt som projekteringen av Psyke kampanjen pågick med intensivt förberedelsearbete. Inför en stor dyslexikonferens på Norra Latin 1998 träffade jag Kerstin Lööv som då var chefredaktör för tidningen Skolledaren. Hon hade en idé om att göra en Läsarrörelse. Det låter intressant, då ska du göra det? frågade jag. ”Nej, det klarar inte jag.” Du menar att jag ska göra det, sa jag. ”Ja, det vill jag gärna.”

Efter det ringde Elisabet till Bengt och sa: ”Nu vet jag vad vi ska göra.”

”Det finns mycket man kan göra”, sa han.

Fyra månader senare hade han bestämt sig. Bengt Westerberg var med. Radarparet var återförenat i vad som skulle bli Läsrörelsen. I inledningen till denna skrift finns den magiska halvtimma beskriven som gjorde att Läsrörelsen tidigarelades och fick en väldig kraft.

Hur lyckas du sälja in dina storslagna idéer?

Kampanjerna Elisabet driver är på många sätt helt beroende av samarbeten. Ofta börjar hon med två tomma händer och huvudet fullt av idéer. Sedan handlar det mycket om att söka och förhandla om medel från stiftelser, organisationer, företag och myndigheter och att få tillgång till varor och tjänster. Hur lyckas man med det, Elisabet?

– Inför varje möte förbereder jag mig minutiöst. Jag läser på, skriver ner exakt vad jag ska säga. Det kan vara ett ”once in a lifetime-möte” tänker jag varje gång. Och jag har också säljarblod i generna. Min farfar var kommunist och fackföreningsman, pappa var präst, och min morfar och alla mina morbröder var handlare.

”Och jag har också säljarblod i generna. Min farfar var kommunist och fackföreningsman, pappa var präst, och min morfar och alla mina morbröder var handlare.”

Elisabet bygger alltid vidare och håller kontakt med de hon samarbetat med. Biblioteken som har haft stor betydelse i alla hennes kampanjer började hon jobba med tidigt. Och så är Elisabet begåvad med ett stort tålamod. Första ansökan om finansiering för projektet *BILDBERÄTTANDE & konsten att läsa bilder* till Postkodstiftelsen fick avslag. Ändå genomfördes starten på Bokmässan.

– Efter mässan tog jag en förnyad kontakt med Postkodstiftelsen, som resulterade i en reviderad ansökan

FOTO: ARNE RESLEGÅRD

Elisabet hade telefonvana redan vid 3 års ålder.

som beviljades. Det gäller att inte ge sig.

Hur gör du för att nå ut till människor?

– Jag är uppvuxen i Jämtland och vet att det finns ett liv utanför Stockholms tullar. Bor man i Ystad eller i Kiruna så är det centrum. Jag tycker att vi bor i ett fantastiskt land, fullt av möjligheter. Det är självklart för

mig att det är länsupptakter i varje län. Då får alla presentera sig helt kort med vad man heter, var man kommer ifrån och vad man gör. Alla har då brutit tystnaden. Namnen, de glömmer jag direkt, men ansikten och vad de gör kommer jag ihåg. Så jag kan säga en timme in i mötet: ”Vad säger du som jobbar inom polisen om det här?” Alla ska känna

sig sedda. Ofta när jag kommer ut i landet, så tänker jag: här skulle jag kunna bo.

Inom projektet *BERÄTTA, LEKA, LÅSA* genomförde vi 30 halvdagarskonferenser, ofta i de mindre av de 29 kommunerna. Vid ett tillfälle var det en Örebroare som sa: ”Men, ska vi åka så långt?”. Då svarade jag: ”Ja, det gör ju de andra alltid annars.”

”Vid ett tillfälle var det en Örebroare som sa: ”Men, ska vi åka så långt?”. Då svarade jag: ”Ja, det gör ju de andra alltid annars.”

Vilka samarbeten har varit viktigast?
Elisabet Reslegård har aldrig arbetat inom den kommersiella sektorn. Men hon har inga problem med att samarbeta med företag. Men det måste vara rätt aktör till rätt projekt. Som det succéartade samarbetet med Åhléns City under Leonardo da Vinci-utställningen på Kulturhuset. Eller distributionen av 22,9 miljoner barn- och bilderböcker i samarbete med McDonald’s. Eller Akademibokhandeln, Egmont, Pressbyrån och en mängd andra intressenter under den framgångsrika förvandlingen av höstlovet till Läslov.

Men på frågan om vilka samarbeten hon tycker har varit viktigast nämner hon först av allt biblioteken. Genom Länsbiblioteken, numera regionbiblioteken, och i början kontaktpersonerna Margareta Norberg på länsbiblioteket i Sörmland och Britt Douhan i Västerbotten kom både Dyslexikampanjen och Läsrörelsen ut i landet. Så bygger Elisabet Reslegård samarbeten. Och så nämner hon förstås Munkedals pappersbruk och Barbro Fischerström, dåva-

rande VD på Tidningsutgivarna, som genom sina rekommendationsbrev fick Sveriges dagstidningar att bjuda på ”annonsutrymme, ack du milde” när Elisabet ringde upp. Det lär röra sig om minst 300 helsidor.

Vilka projekt inom Läsrörelsen värderar du högst?

– Först måste jag nämna *Mio min Mio*, ett projekt inom *De nya svenskarna*. Denna universella saga i Astrid Lindgrens egen inläsning som utvalda barn i invandrartäta områden fick lyssna på och jobba med tillsammans med duktiga pedagoger. Och det var de med det svagaste språket som utvecklades mest.

BERÄTTA, LEKA, LÅSA där vi koncentrerade oss på de yngsta barnen i förskolan, 1 till 3-åringar som ofta glöms bort när det gäller språkstimulans, trots att man säger att det är de tre första åren i en människas liv som är de viktigaste.

Berättelser som förändrar där David Lagercrantz var djupt engagerad. Efter att tonåringarna hade läst böckerna skulle de tillbaka till skolbiblioteket. Men en tjej som gick en praktisk yrkesskola vägrade: ”Nej, jag tänker inte lämna tillbaka boken. Jag lämnar aldrig tillbaka den. Jag har läst in den i mitt skåp för den har förändrat mitt liv.”

Inte så förvånande nämner Elisabet även Bok Happy Meal tillsammans med McDonald’s och det mångåriga samarbetet med Marketing Managern Ulrika Kindvall Wäreus. Där kan man tala om att vara på en ny arena, där människor finns. Med högkvalitativa böcker för barn och barnfamiljer som kanske aldrig har varit i närheten av ett bibliotek.

Annonsen med ”arga pojken” som publicerades i både Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet under Almedalsveckan valåret 2014, får

också vara med på listan. Briefen till uppdraget från Elisabet var: Skriv världens kortaste debattartikel. Den korta texten i annonsen testades på bland annat två professorer.

Är det rimligt? frågar jag Elisabet.

– Ja, har man 1 000 möten, som under Dyslexikampanjen, och ser till att det blir trängsel av sakkunniga bland de inblandade och alltid sätter kvalitetskraven på högsta nivån – då är det rimligt.

Vilka medarbetare har betytt mest genom åren?

– Bengt Westerberg, med sin klokhets och goda omdöme har han varit viktig genom åren. Och Siv Hågård, med mångårig erfarenhet från Kulturrådet, som tidigt kom med i gruppen kring Läsrörelsen, som sakkunnig, som styrelsemedlem och i en period som ordförande. Hon är något av min mentor. Och självklart Marianne von Baumgarten-Lindberg och Susanna Ekström med sina stora kunskaper om barnlitteratur.

Jag frågar Elisabet vad som är det viktigaste Läsrörelsen har uppnått.

– Vi har hela tiden strävat efter kvalitet i varje projekt. Vi har knutit de bästa inom olika områden som experter och rådgivare. Det är också roligt att vi har lyckats göra läsfrämjandet lustfyllt och att det vi gjort har uppfattats som intressant och spektakulärt.

Elisabet, som själv uppfattas som både spektakulär och som något av en stilikon, skrattar när jag ber om en kommentar till det:

– Jag haft samma stil i 40 år och är modern vart femte år.

”Jag haft samma stil i 40 år och är modern vart femte år.”

Om Elisabet någon gång finjusterar sin vikt, så är det inte inför badsösongen. Nej, det sker i så fall när det är dags för Bokmässan i september. Det är då hon är noga med att vara i toppform. Elisabet har inga tankar på att slå av på takten utan tänker jobba i många år till. Hon har som mest lagt 80 timmar i veckan på sitt arbete, men snittar nu på runt 60.

Vad driver dig att lägga ner alla dessa timmar, dagar och år på folkbildning?

– Dels att jag vill åstadkomma förändring inom olika områden och dels är det Max. Han är min inspiration. Jag brukar säga att vi gör det här tillsammans, men genom mig. Jag har också fått hans tillåtelse att berätta om honom och hans svårigheter i olika sammanhang.

En kväll för många år sedan när jag hade dåligt samvete över hur mycket jag arbetade sa jag till Max: ”Tänk om jag inte hade hållit på så mycket med de här kampanjerna, då hade jag kunnat ägna mer tid åt dig”. Då svarade han: ”Du ska inte tänka så, för mitt liv har blivit större än vad jag själv är.”

”Du ska inte tänka så, för mitt liv har blivit större än vad jag själv är.”

Utan språk tar andra uttryck över.

Att förstå och göra sig förstådd är en förutsättning för demokratin. Ett levande och rikt språk grundläggs redan i förskoleåldern. Bekämpa språkfattigdomen.

www.lasrorelsen.nu

LÄSRÖRELSEN ●●●

Annonsen publicerades i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet under Almedalsveckan valåret 2014 och fick stor uppmärksamhet och spreds via många kanaler.

2012–2014

Plats för barn och arga pojken.

Läsrörelsen publicerade en uppmärksammas debattartikel om föräldrars minskande läsning för sina barn 2012. Föreningen gav ett utförligt remissvar på Kulturdepartementets utredning om läsandets kultur och gjorde en storslagen återkomst till Bok & Bibliotek i Göteborg året efter, följt av en nationell konferens om ungas läsning. Under Almedals-veckan valåret 2014 publicerades en omtalad annons.

VÅREN 2012 INLEDDE Läsrörelsen ett samarbete med Junibacken som bland annat omfattade en undersökning om föräldrars läsning för sina barn, en debattartikel i Dagens Nyheter och en debatt på Junibacken i Stockholm.

Läsundersökningen genomfördes av marknadsundersökningsföretaget YouGov och bestod av cirka 1 000 webbaserade intervjuer bland föräldrar och barn i åldern 0–9 år. Urvalet var representativt för den svenska befolkningen i åldern 25–50 år. Endast 35 procent av föräldrarna läste dagligen för sina barn, ytterligare 30 procent läste flera gånger i veckan men inte varje dag. Om man jämför med undersökningen som Mediamätning i Skandinavien AB utförde mellan 1984 och 2003, så hade andelen barn vid den senaste av dessa mätningar som fick böcker lästa för sig en genomsnittlig dag

minskat från 80 procent 1984 till 74 procent 2003. Och nu var alltså siffran nere i 35 procent.

”SÅ SJUNG FÖR DITT OFÖDDA BARN.”

Den 23 april 2012 infördes en debattartikel i Dagens Nyheter med anledning av den oroande utvecklingen. Artikeln inleddes med: ”Det är dags att sätta förskolebarnen och deras språkutveckling och litteraturförsörjning i centrum. Göra dem nyfikna på ord, berättelser och dramatiserade texter. Då kan ett intresse för böcker och en vilja att lära sig läsa växa fram. Småbarnsbilderboken kan bli en källa till gemensamma läsupplevelser och närhet mellan barn och föräldrar. Den vuxne läser texten högt och barnet avläser och tolkar samtidigt bilden, tillsammans ger det en helhet att samtala om.

Glädjen i den ritualiserade högläs-

ningsstunden är betydelsefull för senare kommunikation i familjen. Språkutvecklingen börjar redan innan barnet är fött eftersom ljud och rytm uppfattas under den senare graviditeten. Så sjung för ditt ofödda barn och ditt blivande syskon. Det lilla barnet stimuleras av rytmiska ljudlekar, sång, samtal, muntligt berättande och högläsning. Det finns så mycket roligt att språkleka och bokleka om som är läsfrämjande utan att nyttan och alla måsten blir satta i högsätet. Både mammor och pappor kan bli delaktiga av de upplevelserna. Högläsande pappor är en delvis outnyttjad resurs ur barnets perspektiv.”

Och lite senare i texten:

”För att forskare, debattörer och myndigheter ska ta små barns språkutveckling på allvar krävs att det åter genomförs kontinuerliga undersökningar för att kunna följa utvecklingen över tid. Att det nu inte finns någon årlig undersökning av barns medievanor är en uppenbar brist som snarast måste upphävas. Återinför Barnbarometern!”

Tillgång till berättelser i

olika språkliga uttryck att utmanas och inspireras av är en aldrig sinande gåva. Folkbiblioteken är fortfarande gratis, måste de så förbli. Lämna inte de barn som lärt sig läsa i sticket, de har nog med att avläsa texten, och uppfattar inte alltid innebörden i det skrivna. Fortsätt med den gemensamma, mer komplicerade kapitelboken som kan ge något att fundera över och troligen bidrar till en ökad läsförståelse.”

Undertecknat av: Marianne von Baumgarten-Lindberg, redaktör och verksam inom Junibacken och Läsrörelsen, Elisabet Reslegård, ordförande Läsrörelsen, Susanna Ekström, sakkunnig Läsrörelsen, och Ulf Larsson, VD Junibacken.

Dagen efter debattartikeln i Dagens Nyheter arrangerade Läsrörelsen och Junibacken en debatt på Junibacken under rubriken *Betydelsen av högläsning tillsammans med barn* – ett debattsamtal som på ett allvarligt och lustfyllt sätt tar upp ett högaktuellt och angeläget ämne.

Några av frågorna som diskuteras var den reviderade läroplanen och hur den kan tolkas när det gäller högläsning i förskolan. Skolans språkutbildande uppdrag, hur arbetar pedagoger idag? Och hur ser vi till att barn med andra modersmål får tillgång till böcker och högläsning? Debatten med många sakkunniga deltagare blev livfull och drog en stor publik.

Glädjande var att Läsrörelsens och Junibackens satsning på högläsning för barn uppmärksammades under våren och sommaren i press, radio och TV.

SÅ TYCKTE LÄSRÖRELSEN OM KULTURDEPARTEMENTETS UTREDNING OM LÄSANDETS KULTUR

I februari 2013 lämnade Läsrörelsen sitt remissvar på utredningen med rubriken: *Läsandets kultur – slutbetänkande av Litteraturutredningen*.

Remissvaret arbetades fram på styrelsens uppdrag av Siv Hågård och Göran Hägg och var undertecknad av samtliga i styrelsen samt av Mats Myrberg, professor em i specialpedagogik och adjungerad från Läsrådet.

Efter en genomgång av de olika avsnitten föreslog Läsrörelsen bland annat:

- Att lärarutbildningen får en långt mer läs- och litteraturinriktad utformning.
- Att skolans läroplaner får tydligare och mer tvingande skrivningar vad gäller lästräning.
- Att bemannade skolbibliotek görs obligatoriska för alla typer av skolor.
- Att den föreslagna parlamentariska kommitténs uppdrag utvidgas så att den även kontinuerligt bevakar eller initierar ny statistik och forskning om litteratur och läsvanor hos alla åldrar med inriktning på olika åldrar med tanke på tekniskskiften och förändringar i mediasystemet.
- Att TPB:s talböcker och ljudböcker görs tillgängliga även för nya svenskar som deltar i SFI-undervisning.
- Att förslaget om läsombud för förskolan genomförs – dock med en annan utförare än Centrum för lättläst – det vill säga en utförare med kompetens inriktad på förskolebarn.
- Att inköpsstödet på cirka 24 miljoner fördelas som tidigare.
- Att de 14 miljoner som tidigare fördelats till litterära evenemang och lokala och regionala läsfrämjandeprojekt förstärks med 10 miljoner.
- Att en del av dessa 24 miljoner går till verksamhetsbidrag till läsfrämjande projekt, organisationer och föreningar som har visat sig ge goda effekter. Exempel på sådana är Läsrörelsen, Barnens Bibliotek, Barnens Polarbibliotek, Läs för mig, pappa!, Allas barnbarn och De litterära sällskapen.
- Att merparten av stödet på 24 miljoner kronor fördelas av Statens kulturråd till lokala och regionala läsfrämjandeprojekt och litterära evenemang i skolor, bibliotek och bokhandeln, företrädesvis till samverkansprojekt mellan organisationer, föreningar och institutioner.

FOTO: INGER KÄBERG

LÄSFRÄMJANDE ÅTGÄRDER VIKTIGARE ÄN NÅGONSIN

2012 presenterades Läsrörelsens och Junibackens undersökning som visade att 35 procent av föräldrarna läste dagligen för sina barn.

Den 3 december 2013 presenterades PISA-studien gjord 2012. De svenska ungdomarna fick ett medelvärde på 483, en markant nedgång jämfört med de 516 poäng Sverige noterades för år 2000. Inget annat land som varit med lika länge hade tappat så stort.

Både hög- och lågpresterande svenska ungdomar hade försämrat sina resultat i förhållande till OECD-genomsnittet, men det var de lågpresterande som tappade mest.

Läsrörelsen arbetade under de nästkommande åren intensivt med att lyfta barns språk och läsning. Det sker genom tre delar: *Plats för barn*, *BERÄTTA*, *LEKA*, *LÄSA* och i samarbete med *En läsande klass*.

I anslutning till starten för *Plats för barn* på Bokmässan inleddes en kommunikationskampanj med

Två unga bokslukare.

budskapet ”*Bekämpa språkfattigdomen – Ge plats för barn*”.

DEN STORA ÅTERKOMSTEN TILL BOK & BIBLIOTEK

Syftet med Läsrörelsens deltagande på Bok & Bibliotek 2013 var en satsning som sågs som nödvändig. Nämligen att lyfta fram vikten av barns språk, läsning och läsförståelse under kampanjtemat *Plats för barn*. Läsandet, leken och lärandet var en utgångspunkt för seminarierna, montern och programaktiviteterna.

Nio seminarier ordnades med experter, forskare, lärare och andra med kunskap och erfarenhet av läsande, lek och lärande i en blandning av teori och praktik och med erfarna journalister som moderatörer.

Ett av seminarierna var extra-insatt, fredagen den 27 september, då en debatt anordnades om barns språk och läsning med ledande politiker från samtliga åtta riksdagspartier – bland annat två ministrar – under ledning av tidigare Folkpartiledaren och Läsrörelsens förste ordförande Bengt Westerberg.

I Läsrörelsens stora monter genomfördes 115 programpunkter. Bland de medverkande fanns professorerna Mats Myrberg, Karin Taube, Monica Reichenberg och Caroline Liberg, uppfinnaren Håkan Lans samt lärare och bibliotekarier som berättade om läsförståelse för barn i alla åldrar. Dessutom gästades *Plats för barn* av Isol, årets mottagare av Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne och den jordanska barnrättsskämpan för barn i flyktingläger och andra utsatta områden i Mellanöstern, Hanaa al-Ramli.

Programmet var fyllt av författare som berättade om sin första läsoplevelse, bland andra Björn Ranelid, Katarina Mazetti, Lennart Hellsing, Pernilla Stafelt, Ulf Stark och Viveca Lärn. I montern visades Kulturrådets utställning med 31 svenska illustratö-

rer som gjordes till barnboksmässan i Bologna våren 2013, där Sverige var huvudtema. Parallellt pågick workshops för barn, bland annat med Cirkus Cirkör.

BEKÄMPA SPRÅKFATTIGDOMEN

Hela satsningen invigdes torsdagen den 26 september av kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth, som då också tillkännagav att Johanna Lindbäck, författare och gymnasie-lärare i svenska utsetts till Sveriges nya läsambassadör.

I anslutning till starten för *Plats för barn!* på Bokmässan inleddes en informationskampanj med parollen *Bekämpa språkfattigdomen. Ge plats för barn*. Hellsidesannonser – kostnadsfritt eller till ett starkt reducerat pris – infördes i ett antal dagstidningar som Göteborgs-Posten, Helsingborgs Dagblad och i olika tidskrifter som Ordfront Magasin, Kalle Anka, Fantomen och sporttidningen GOAL.

Designen av montern gjordes av Martin Jämtlid som också hade formgivit Kulturrådets utställning med 31 svenska illustratörer i Bologna som sedan ingick i *Plats för barn!* Utställningen visades, genom Läsrörelsen försorg, under våren 2014 i Lidköping.

Plats för barn! tillkom med ekonomiskt stöd av Svenska PostkodLotteriet och i samarbete med Bok & Bibliotek, ABF Stockholm, Bonnierförlagen, Cirkus Cirkör, Egmont Kids Media Nordic, Junibacken, Kulturrådet, Länsbiblioteken – i Sörmlands, Västmanlands och Örebro län – Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Lärarstiftelsen, MAD Communication, Natur & Kultur, Saltkråkan, Skolverket, Slöjd i Väst/Västarvet, Stiftelsen En läsande klass, Svensk Biblioteksforening och de 31 illustratörerna i den svenska utställningen från barnboksmässan i Bologna.

Projektledare var Elisabet Reslegård.

BERÄTTA, LEKA, LÄSA I 29 KOMMUNER 2013-2015

Efter pilotprojektet *BERÄTTA, LEKA, LÄSA* i Strängnäs 2009 sökte och beviljades Läsrörelsen bidrag från Kulturrådet för att arbeta fram en ansökan till Allmänna arvsfonden, som beviljades.

Det utvidgade projektet genomfördes från hösten 2013 till och med våren 2015 i 29 kommuner i Sörmlands, Västmanlands och Örebro län. 30 inspirations- och utbildningskonferenser anordnades för förskolepedagoger och bibliotekarier som deltog i projektet. Till det tillkom informationsmöten i Arboga inför varje termin. Möten som var för chefer inom förskolor och bibliotek, som deltog i projektet. En inledande heldagskonferens anordnades på Aros Congress Center i Västerås i augusti 2013. Konferensen vände sig till politiker och tjänstemän i de aktuella kommunerna och fick stort genomslag i press, radio och TV.

Den pedagogiska skriften för *BERÄTTA, LEKA, LÄSA* arbetades om av Marianne von Baumgarten-Lindberg, och delades ut till de förskolepedagoger som deltog och till barnens föräldrar. Alla 11 000 barn i projektet fick den bok som avdelningen arbetade med. Två av de boktitlar som använts i pilotprojektet ingick, det var *Här dansar Herr Gurka* av Lennart Hellsing och Poul Ströyer, och *Kanel och Kanin : dikter om kroppen* av Ulf Stark och Charlotte Ramel. En boktitel var ny i det utvidgade projektet, det var *Gummi-Lisa hittar hem* av Anna Bengtsson.

Böckerna och den pedagogiska skriften lämnades till föräldrarna i den egna förskolan. I anslutning till överlämnandet förklarade pedagogerna meningen med projektet. Ett mål var att nå föräldrarna med kunskapen att språkstimulans ska börja tidigt.

En kontaktperson fanns på varje deltagande småbarnsavdelning. Kon-

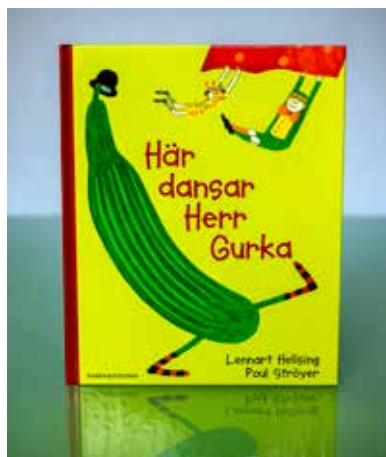

taktpersonens uppdrag i projektet var att hålla kontakt med föräldrar, bibliotek och med Läsrörelsen. Hon/han deltog i arbetet med projektet och dokumenterade vad som skett med barnen under den process som pågick och talade med föräldrarna om detta. Kontaktpersonen deltog i de bägge halva konferensdagarna och delgav sedan de övriga i personalgruppen. I konferenserna varvades teoretiska och konkreta inslag. En fördjupning skedde från den första till den andra konferensen.

UNIKT SÄTT ATT LÄSA MED SMÅ BARN

Att arbeta med närläsning – av samma bok under mycket lång tid – bland så små barn i så stor skala, har

I samband med Plats för barn på Bokmässan 2013 tog Läsrörelsen fram denna annons med unikt tillstånd från Egmont Publishing.

aldrig gjorts tidigare. Det samma gäller de små barnens pedagoger som ofta har enbart barnskötarutbildning och sällan får ta del av en fortbildning av den här karaktären.

Föreläsare på konferenserna var Susanna Ekström, förskollärare, lärarutbildare och litteraturpedagog, Elisabeth Björklund, universitetslektor i didaktik vid Högskolan i Gävle, Johanna Hellsing, musik- och bibliotekspedagog, Ami Öhman, förskollärare/utvecklingspedagog och musikproducent, och författaren Ulf Stark. Moderator var Läsrörelsens ordförande Elisabet Reslegård.

Huvudbiblioteket i varje kommun inbjöd barn, föräldrar och förskolepedagoger till kulturaktiviteter i form av musik, teater, muntligt berättade och annat som utgick från berättande, lekande och läsande.

Läsrörelsen samarbetade med landstingen i Sörmland, Västmanland och Örebro län och deras länsbibliotek. Två länsbibliotekarier och motsvarande från det tredje länet satt med i styrgruppen, liksom personer som arbetade på hög nivå med förskolor. I arbetsgruppen och i referensgruppen fanns personer med bred kunskap av barnbiblioteksverksamhet och med arbete i förskolor. En central person i projektet var Peter Alsbjer, länsbibliotekarie, Regionbiblioteket i Örebro län.

Projektets huvudpedagog och sakkunnig var Susanna Ekström, litteraturpedagog, före detta universitetsadjunkt Stockholms universitet. Projektledare var Elisabet Reslegård.

Projektet *BERÄTTA, LEKA, LÄSA* finansierades till stora delar av Allmänna arvsfonden och Svenska PostkodLotteriets Kulturstiftelse. Det genomfördes i nära samarbete med kommuner och landsting i Örebro, Västmanlands och Sörmlands län.

En löpande följeforskning/utvärdering gjordes av docent Barbro Johansson vid Centrum för konsumtionsvetenskap Handelshögskolan Göteborgs universitet och fil. dr.

Sandra Hillén vid samma institution. De genomförde en etnografisk, kvalitativ följeforskning av projektet. Till och med våren 2014 skedde det med medel från PostkodLotteriets Kulturstiftelse och därefter med bidrag från de tre länen och från Läsrörelsen.

Slutrapporten lämnades in till Allmänna arvsfonden under 2016. Då publicerades också den följeforskning/utvärdering som gjorts, med övervägande positiva resultat. Den formgavs av Inger Kåberg och trycktes med finansiering av Region Örebro län.

NATIONELL KONFERENS OM BARNNS SPRÅK

Fredagen den 14 mars 2014 hölls den stora nationella idékonferensen *Plats för barn! – idékonferens om barns och ungas språk och läsning* i Lärarförbundets konferenslokal Essinge Konferenscenter. Moderator var John Christinsson.

Bland alla föreläsare kan nämnas Gunilla Dahlberg, professor em i förskoledidaktik, Stockholms universitet, Gunilla Lundgren, författare och verksam i Rinkeby, Monica Reichenberg, professor vid Institutionen för pedagogik och specialpedagogik på Göteborgs universitet, Malin Gonzalez, mellanstadie lärare Sätterskolan i Stockholm, och David Lagercrantz, författare till boken *Jag är Zlatan Ibrahimovic*. Deltog gjorde också Bertil Östberg, statssekreterare på Utbildningsdepartementet, Ibrahim Baylan, vice ordförande i utbildningsutskottet och Ann-Charlotte Eriksson, förste vice ordförande i Lärarförbundet.

FÖRELÄSNINGSSERIE TILLSAMMAN MED ABF

Under hösten 2013 arrangerades en föreläsningsserie under rubriken *Om vikten av språk och läsning* med bland andra författaren David Lagercrantz och professorerna Caroline Liberg

FOTON: MICHAEL WALL

2014 hade totalt 14,7 miljoner barn- och bilderböcker plus 2 miljoner dataspel ingått i Bok Happy Meal på McDonald's.

och Mats Myrberg. En andra föreläsningsserie ordnades under våren 2014 med Gunilla Dahlberg, professor em i förskoledidaktik Stockholms universitet, Göran Hägg, docent i litteraturvetenskap och författare, Martin Widmark, författare och lärare, och Malin Gonzalez, mellanstadie lärare på Sätterskolan i Stockholm.

UPPMÄRKSAMMAD ANNONS UNDER ALMEDALSVECKAN 2014

Läsrörelsen fanns med under Almedalsveckan valåret 2014 genom en helsidesannons i Dagens Nyheter torsdag 3 juli och i Svenska Dagbladet lördag 5 juli. Annonsen visade en bild på en liten pojke som i stark affekt "gav fingret". Rubriken lød *Utan språk tar andra uttryck över*. Den korta brödtextern innehöll följande budskap: Att förstå och göra sig förstådd är en förutsättning för demokratin. Ett levande och rikt språk grundläggs redan i förskoleåldern. Bekämpa språkfattigdomen.

Annonsen väckte stor uppmärksamhet och dök upp i många sammanhang som annons, på hemsidor, i bloggar, på twitter och facebook. Den trycktes också som affisch.

2014–2017

Berättelser som förändrar, Läslov och en läsande klass.

Berättelsen som fick unga killar som aldrig öppnat en bok att läsa. Satsningen som väckte läslusten hos skolungdomar under en av de gråaste veckorna på året. Och PISA-undersökningen som visade hoppfulla resultat för svenska 15-åringars läsförståelse.

VAD KAN FÅ EN idrottskille som aldrig läst en hel bok att sluka 432 sidor utan problem? Det magiska konceptet är författaren David Lagercrantz och historien om en gudabenådad fotbollsspelare; Zlatan Ibrahimović. David har beskrivit samarbetet med Zlatan som det finaste som har hänt i hans arbetsliv. Han har sedan dess varit djupt engagerad i frågan om hur vi ska få en ny generation och nya målgrupper att läsa och ta del av berättelser som förmår gripa tag och förändra.

I augusti 2015 ringde David Lagercrantz till Elisabet Reslegård och sa att han tänkte "donera ett ansenligt bidrag till Läsrörelsen". Det resulterade

i en lässatsning med start 2017 i 200 högstadie- och gymnasieskolor, från Ystad till Kiruna, med 30 000 elever. Projektet skulle lyfta fram berättande i skönlitteratur, biografier, memoarer och serier. Pengar söktes även från PostkodLotteriets Kulturstiftelse. Det möjliggjordes också i samarbete med Svenska barnboksinstitutet och Myndigheten för tillgängliga medier, MTM. Huvudpedagog var Ann Boglind, universitetslektor i svenskämnet didaktik vid Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion vid Göteborgs universitet. Projektledare var Elisabet Reslegård.

FOTO: PRIVAT

INFORMATION SOM SPREDS OM PROJEKTET

Ingen avgift tas ut för att delta i projektet. Det som gäller är:

- 200 högstadie- och gymnasieskolor har möjlighet att delta i projektet. Fördelningen görs för att få en spridning över landet.
- För att delta ska ett skolbibliotek finnas på skolan eller att skolan har ett nära samarbete med ett folkbibliotek.
- Två kontaktpersoner anmäls från skolan, varav en svensklärare och en skolbibliotekarie (eller en folkbibliotekarie). Det går också att anmäla fler kontaktpersoner.
- Kontaktpersonerna deltar – under vårterminen eller höstterminen – i de två regionala halvdagarskonferenserna inbjuds också berörda skolledare och kommunpolitiker. På en av konferenserna medverkar David Lagercrantz. På bägge konferenserna medverkar projektets huvudpedagog Ann Boglind. Övriga medverkande är författarna Johan Unenge och Jessica Schiefauer samt skolbibliotekarien

Elisabet Niskakari. Moderator är Läsrörelsens ordförande Elisabet Reslegård. Totalt är det 16 regionala halvdagskonferenser.

- Alla deltagande klasser får ta del av de filmade författarintervjuerna, framtagna exklusivt för dem som arbetar med respektive författares bok.
- En inspirationsskrift har tagits fram med texter om läsning och de valda böckerna. Redaktör Marianne von Baumgarten-Lindberg. Skriften sprids till lärare och skolbibliotekarier i alla deltagande skolor.
- Varje skola får en klassuppsättning på 35 böcker av en av de tio titlar som ingår. Uppsättningen förvaltas av skolbiblioteket.
- Varje skola som deltar bekostar en klassuppsättning på 35 böcker av någon av de andra titlarna som ingår. Uppsättningen förvaltas av skolbiblioteket.
- Eleverna och lärarna ges tid att planera och arbeta med den bok som valts.
- Eleverna arbetar med boken i grupp under cirka en månad och redovisar sedan i en form som de

Tillsammans fick de många unga killar att öppna en bok för första gången.

BERÄTTELSER SOM FÖRÄNDRAR

själva väljer. Det kan vara muntligt, i gemensam text, filmat, teater, improvisation eller på annat sätt. Det kan också vara som podcast. För den läsovane kan dessa kreativa förhållningssätt till berättelser och läsande skapa nyfikenhet, läslust och ökad läsning.

- Talböcker finns för elever med lässvårigheter.
- Projektet genomförs inom svenskämnet och är på svenska.

De tio boks titlarna valdes av projektets huvudpedagog Ann Boglind i kontakt med en referensgrupp av skolungdomar från olika delar av landet och med David Lagercrantz. Tio korta intervjufilmer med författare eller kulturjournalister om de olika titlarna togs fram exklusivt för projektet av Farid Mädjé.

Följande boks titlar valdes ut:

Med livet framför sej av Émile Ajar (översättning: Bengt Söderbergh).
Förr eller senare exploderar jag av John Green (översättning: Ylva Stålmärck).
Mellan dig och dig av Katarina Kieri.
Jag är Zlatan Ibrahimović av David Lagercrantz.
Den utvalde av Lois Lowry (översättning: Birgitta Gahrton).
Kulor i hjärtat av Cilla Naumann.
Så har jag det nu av Meg Rosoff (översättning: Helena Ridelberg).
När hundarna kommer av Jessica Schiefauer.
Mitt extra liv av Johan Unenge.
Boktjuven av Markus Zusak (översättning: Anna Strandberg).

Utvärderingen av *Berättelser som förändrar* gjordes av Olle Nordberg, fil dr i litteraturvetenskap vid Uppsala universitet och läsforskare med speciell inriktning på tonårsläsare och litteraturdidaktik. Utvärderingen var en central del i slutkonferensen den 16 april 2018. Olle Nordberg menar att projektets plan – att hjälpa elever och svensklärare att genom läsningen av skönlitteratur förstå andra och sig själv bättre har fungerat. Berättelser förändrar. Så här skrev Olle Nordberg:

”Det till synes enkla konceptet att betona den gemensamma läsningen och fokusera på innehållet, inte på läskontroll och betygsättning har uppenbarligen fungerat hos flertalet i denna mångfald av medverkande. Projektet har utan tvekan haft en avgörande betydelse på skolnivå, på organisationsnivå, på samverkansnivå, inom klasser och grupper, för litteraturundervisningen i stort och för enskilda lärare och bibliotekarier. Allra störst betydelse har det dock haft för eleverna.”

Olle Nordberg påpekar i sin utvärdering att det varit en bred variation

LÄS LOV

bland skolorna som deltagit i projektet – högstadiet och gymnasiet, från norr till söder, från stad till landsbygd, små och stora skolor, yrkesinriktade och studieförberedande utbildningar samt undervisningsgrupper för nyanlända och annan SVA-undervisning. Trots alla dessa olikheter kunde man se att projektet haft ett utbrett positivt inflytande på skolorna och på eleverna och svensklärarna själva som personer och läsare.

LÄSUPPLEVELSEN CENTRAL FÖR PROJEKTET

”Elevernas starka upplevelser av litteraturen i sig själv är det allra mest övertygande argumentet för ett fortsatt arbete med läsning av hela böcker i helklass, med kontinuerliga samtal och bearbetning av innehållet.”

Läsupplevelsen var central för både lärare och elever som deltog i projektet. Många elever menade att de fått sin största eller första riktiga läsupplevelse under projektets gång, och elever som tidigare inte läst böcker hade nu inspirerats till att fortsätta. Olle Nordberg menar att de starka intryck och reaktioner som de medverkande eleverna och lärarna rapporterat är ”Ett fantastiskt kvitto på litteraturens kraft att utveckla människor, och på att projektet fungerat.”

”Ett fantastiskt kvitto på litteraturens kraft att utveckla människor, och på att projektet fungerat.”

Projektet *Berättelser som förändrar* startade på Bokmässan 2016

med ett stort seminarium där David Lagercrantz, Elisabet Reslegård, Ann Boglind och Johan Unenge medverkade. Det avslutades också på Bokmässan 2018 med seminariet *Berättelser som förändrar – om utvärderingen av ett läsprökt* där den lyckade modellen presenterades av Olle Nordberg, Ann Boglind och Elisabet Reslegård.

Utvärderingen av projektet blev 2019 kurslitteratur vid Litteraturvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.

POTATISLOV? HÖSTLOV? NEJ LÄSLOV!

Potatisen var så viktigt för Sveriges matförsörjning fram till mitten av 1959 att skolbarnen fick ledigt för att hjälpa till med potatisskörden några veckor under hösten. På 1970-talet återinfördes höstlovet, då för att dela upp höstterminen. Sedan 2000-talet var lovet vecka 44.

Initiativet att omvandla höstlovet till Läslov kom 2014 ifrån Bonnierförlagen och Akademibokhandeln. De vände sig till Läsrörelsen och Elisabet Reslegård, mycket på grund av hennes breda erfarenhet som kampanjledare för landsomfattande folkbildningskampanjer. 2015 introducerades LÄSLOV vecka 44 med lust och läsning och massa aktiviteter över hela landet.

Nätverket LÄSLOV bildades med 75 parter, tidigt anslöt sig Svensk Biblioteksörening och Natur & Kultur. En styrgrupp tillsattes och olika arbetsgrupper bildades.

MAD Communication tog fram kommunikationskonceptet för lanseringen som skedde på Bokmässan i Göteborg med två stora seminarier

och gästspel i olika monstrar. Kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke och utbildningsminister Gustav Fridolin medverkade vid det första seminariet inför 550 åhörare. Ett seminarium som direktsändes i SVT.

Affischer och foldrar spreds via alla länsbibliotek. Veckan innan LÄSLOV vecka 44 fanns en Metro-bilaga i 650 000 exemplar, i Bok Happy Meal fanns en Lätt att läsa-bok och vecka 44 en Läsa själv-bok. På Max-restaurangerna fanns böcker under rubriken Läsglädje. Pressbyråerna erbjöd tjuvläsning av serier under vecka 44. 22 helsidesannonser togs in till ringa kostnad, varav tre i Dagens Nyheter. Kraftfulla satsningar gjordes på bibliotek och i bokhandeln på många orter. Även dagligvaruhandeln engagerade sig i LÄSLOV genom olika kampanjer.

När arbetet med LÄSLOV projekterades och planerades fanns inga ekonomiska medel. Det blev då en av de viktigaste uppgifterna för projektledningen att arbeta med. En ansökan lämnades in till Kulturrådet som resulterade i 300 000 kronor. Kontakter togs med många intressenter inom och utom Nätverket som ledde till att 18 parter gick in med sammanlagt 540 000 kronor. De budgeterade kostnaderna på 840 000 kronor var då täckta. Till det kom varor och tjänster på drygt 1,5 miljon kronor.

NÄR LÄSLOV TOG SIG IN PÅ REGERINGSKANSLIET

Det blev stort genomslag för Läslovet på många nivåer i det svenska samhället, från ett litet bibliotek i Boden till regeringskansliet i Rosenbad.

2015 uppnåddes 350 aktiviteter som presenterades på LÄSLOV:s hemsida, 1 154 följare på Facebook och 150 pressklipp kom in.

Målet var att ersätta höstlovet med Läslovet, något som statsminister Stefan Löfven anslöt sig till i sitt sommartal i augusti 2016.

Under 2016 nämndes LÄSLOV i 1 270 artiklar med ungefär 132,5 miljoner läsningar.

I regeringens budgetproposition 2016/2017 under rubriken Läsfrämjande insatser finns texten: ”För att stötta Läsrörelsens initiativ Läslov v. 44 har regeringen bl. a. för avsikt att ge stöd till läsfrämjande aktiviteter inför och under skollov.”

2017 fanns 618 artiklar med bred spridning över hela landet och många inslag i radio och TV. Talespersoner för LÄSLOV är Elisabet Reslegård och Johan Unenge, författare, tecknare och Sveriges första läsambassadör.

NILS HOLGERSSON BLEV SERIEFIGUR OCH BYTTE NAMN

En av Sveriges mest kända barnböcker, *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige*, fick en ny skrud under namnet *Kalle Holgersson*. Kalle Anka & Co ville med detta öka läslusten bland unga och släppte i september 2015 en unik återberättelse av Selma Lagerlöfs klassiska verk i Ankeborgstappning. Serien togs fram i samarbete med Läsrörelsen och skapades av författaren Göran Hägg och tecknaren Arild Midthun.

BIBELN I CENTRUM PÅ BOK & BIBLIOTEK I GÖTEBORG

Läsrörelsen arrangerade två seminarier på Bokmässan 2017. Den ena var *Bibeln och Bok Happy Meal – två svenska läsfrämjande satsningar*. Seminariet gjordes i samarbete med Svenska Kyrkan inom temat Bildning, med den förklarande texten:

På 50 år med start 1686 när kyrkolagen infördes, lärde sig svenskarna att läsa. Unikt tidigt. Det skedde genom husförhören och påbudet att folket skulle lära sig att läsa Luthers Lilla Katekes.

BILD: ARILD MIDTHUN

Det första stipendiet till Göran Häggs minne delades ut 19 maj 2016 på ABF-huset i Stockholm, i samband med programmet Mellan hägg och syren – en hyllning till författaren Göran Hägg.

LÄS LOV

Årets skönaste vecka! Läslövs öppnar många vägar in till läsningen. Förutom böcker även hiphop, rollspel, film och en massa andra sätt att berätta. I kalendariet på vår hemsida finns info om allt som händer. Dessutom hittar du bra länkar, tips och annat kul. Gå in ofta så att du inte missar någonting. www.laslov.se

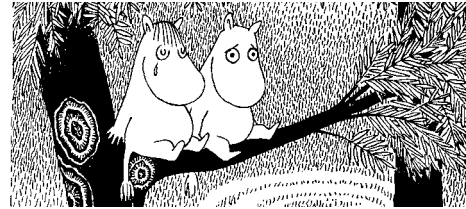
V.44

© plainpicture / Johnr

Hur får man på en kondom med darrande händer?

Mamma och pappa är inte alltid bäst att prata sex med. Om du inte vill skylta med att studerar sex är en e-bok eller ljudbok bra tips. Det finns många bra författare som tar unga på allvar och inte tramsar. Länkar finns på vår hemsida.

© Moomin Characters™

”Är det någon konst att vara modig om man inte är rädd?”

Mumintrollet gillar äventyr men vågar sällan ge sig ut på egen hand. Då är det väldigt bra att ha Sniff och Snusmumriken som kan följa med ut i världen. Om Mumin är kär i Snorkfröken eller inte är lite oklart. Vad tror du? Är hon hans flickvän? Vill du läsa fler mumincitat, använd länken på vår hemsida.

Konst eller klotter?

Graffiti. Från grekiskans Grapho = skriva. I ett forskningsprojekt vid Stockholms universitet undersöktes sambandet mellan graffiti och grövre brottslighet. De hittade inget. Vad tycker du? Klotter eller konst?

© PhotoAto / Johnr

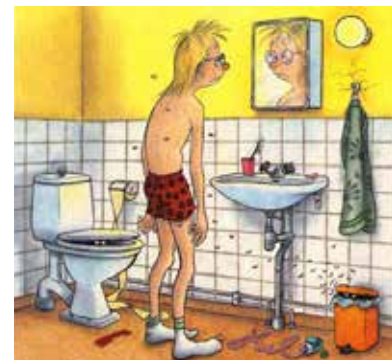
Bli världens bästa kysare.

Vill du lära dig allt om kysar? Det finns många bra böcker om konsten att byta saliv. Visste du att det fanns en kysslag i Holland för länge sedan. När domen hade fallit i en rättgång skulle de två som hade kämpat mot varandra kysas för att dra ett streck över det gamla.

Kör ut mamma och pappa från köket.

Det finns kokböcker som får det att vattnas i munnen från första sidan. Bra recept som blir smarriga utan att vara krångliga. Tänk vilken succé om du erbjuder dig att stå för middagen nästa söndag.

Copyright: Sören Olsson & Anders Jacobsson. Illustration: Sonja Händin.

Blir man argare i puberteten? Och i så fall varför?

Kroppen förändras. Det växer hår på nya ställen. Rösterna blir konstiga. De flesta av dina frågor om pubertet, samlevnad och sex går att få svar på. Det finns många bra hemsidor och bloggar som tar upp livets hemligheter på ett bra sätt.

LÄSLOV vecka 44 är ett brett läsförmedlande samarbete genom Läsrörelsen med elevorganisationer, bokförlag, bibliotek, bokhandel, idrottsföreningar, fackliga organisationer, kulturinstitutioner och företag i ett stort växande nätverk.

LÄS LOV

Årets mest spännande vecka! Läslövs öppnar många vägar in till läsningen. Förutom böcker även hiphop, rollspel, film och en massa andra sätt att berätta. I kalendariet på vår hemsida finns info om allt som händer. Dessutom hittar du bra länkar, tips och annat kul. Gå in ofta så att du inte missar någonting. www.laslov.se

V.44

Lyssna på dom döda.

”Gatorna i staden ligger öde. I den plundrade mataffären, bland ruttna frysvaror, vandrar Krille ensam på jakt efter mat. Eller är han ensam? Det hörs släpande steg.” Vågar du höra mer? Texten är hämtad ur *Zombie City*, De dödas stad av Benni Bøcker.

Copyright: Fria Ligan

Sverige efter den stora katastrofen.

Människans civilisation har slocknat. Rollspelet *Mutant* låter dig utforska den mystiska Zonen och bygga en ny gryningsvärld bland ruinerna. Versionen *År Noll* blev årets rollspel 2014. Med hjälp av 2 böcker, penna, papper, spelkort och tärningar kan du återskapa samhället som du vill ha det.

Prinsessan som räddade sig själv.

Familjen flydde från Iran när hon var två månader gammal. Via Azerbajdan, Minsk, Berlin och Tidaholm hamnade de i Göteborg. Hon började med musik på högstadiet. Fick skivkontrakt som 19-åring och producerade sin debutskiva själv. Laleh är en av våra populäraste artister och hennes texter har inspirerat många.

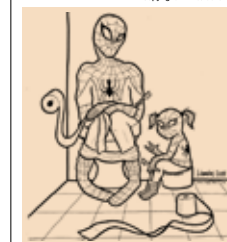

Foto: Lost Army

Spider-Man går på toa - efter 53 år.

Spiderman föddes 1962. I de första pratbubblorna presenterades han så här: "Though the world may mock Peter Parker, the timid teenager...it will soon marvel at the awesome might of...SPIDERMAN." Sedan dess har mycket hänt, han har blivit filmhjärte många gånger om och hamnat i en målarbok av Linnéa Johansson där han går på toaletten tillsammans med sitt barn.

Copyright: Linnéa Johansson

Vill du bli Hollywoodstjärna? Läs en bok.

Snabba Cash förnyade svensk kriminal-litteratur enligt många och förändrade livet för författaren Jens Lapidus. Boken har sålt i fler än 600 000 ex och över 620 000 svenskar såg filmen. Efter att Snabba Cash kom upp på biografena och internationella festivaler tog Joel Kinnamans karriär fart. Han lär ha bestämt sig för att rollen som JW var hans redan när han läste boken.

Copyright: Inger Sandberg och Lasse Sandberg

Var inte rädd för att bli skraj.

Att skrämmas och bli skrämmd har människan gillat sedan urminnes tider. Särskilt om man kan dela det läskiga med kompisar. Så släpp fram monstret i dig och skräm livet ur någon med en riktig spökhistoria.

LÄSLOV vecka 44 är ett brett läsförmedlande samarbete genom Läsrörelsen med elevorganisationer, bokförlag, bibliotek, bokhandel, idrottsföreningar, fackliga organisationer, kulturinstitutioner och företag i ett stort växande nätverk.

Annonser införda i *Dagens Nyheter* hösten 2015 framtagna av Hans Ahlgren och Svante Törngren på Mad Communication.

De tio utvalda böckerna i projektet Berättelser som förändrar.

Många utländska besökare förvånades över att allmogen kunde läsa en bok. 300 år senare sprids barn- och bilderböcker av Läsrörelsen under mottot "Ge dina barn ett språk" genom Bok Happy Meal. Mellan åren 2001 och 2017 i en upplaga av över 20 miljoner böcker. Utgångspunkten var föräldrars minskade läsning för sina barn och en hotande språkfattigdom.

Medverkande var: Antje Jackelén, ärkebiskop Svenska kyrkan, Caroline Liberg, professor i utbildningsvetenskap med inriktning mot läs- och lärprocesser vid Uppsala universitet, Sven-Eric Liedman, professor emeritus i idé- och lärdomshistoria vid Göteborgs universitet, samt Elisabet Reslegård, ordförande Läsrörelsen. Moderator var Ingrid Elam, litteraturkritiker och professor i litterär gestaltning vid Göteborgs universitet.

Det andra seminariet var *Sanningen är alltid oförsämd* utifrån Göran Häggs sista bok, en biografi om August Strindberg. Seminariet gjordes i samarbete med Norstedts förlag, liksom det första seminariet, med texten:

Göran Hägg, författare och docent i litteraturvetenskap var en folkbildare av rang som många gånger medverkade på Bokmässan. Sanningen är alltid oförsämd hade han arbetat på länge och lämnade in sitt slutgiltiga manus bara några veckor före sin plötsliga bortgång. Om Strindberg och biografien skrev han: "Jag hoppas att i denna bok kunna skildra både hans mänskliga ofullkomlighet, som han delar med de flesta av oss, och den konstnärliga storhet som de flesta av oss inte delar med honom." Det

lyckades.

Medverkande var: Stefan Hilding, förläggare Norstedts, Annina Rabe, litteraturkritiker och kulturlitteraturjournalist, Gunnel Engwall, professor Stockholms universitet och ordförande för den vetenskapliga utgivningen av August Strindbergs Samlade Verk, samt årets Göran Hägg-stipendiat. Moderator var journalisten Gunilla Kindstrand.

GÖRAN HÄGG-STIPENDIET

För de gåvor som kom in till Göran Häggs minne instiftade Läsrörelsens styrelse Göran Hägg-stipendiet. Det skulle tilldelas en lärare som gjort en betydelsefull insats för att väcka barns och ungas intresse för språk och litteratur. Stipendiet delades ut i samband med programmet *Mellan hägg och syren – en hyllning till författaren Göran Hägg* på ABF-huset i Stockholm den 19 maj 2016. Det gick till Christel Göransson, förstelärare och lågstadielärare på Valhallaskolan i Oskarström.

Ett andra stipendium, med bidrag från familjen Hägg, delades ut på Bokmässans Gala i Göteborg den 29 september 2017 och gick till Ann Ohlsson, gymnasielärare i svenska vid Kungsholmens västra gymnasium i Stockholm.

KARIN LÖFDAHL-STIPENDIET

När Karin Löfdahl fyllde 80 år gjorde hon en insamling till Läsrörelsen. För de medel som kom in beslöt Läsrörelsens styrelse att utdela två stipendier till bibliotekarier som arbetar på ett intressant sätt och

som aldrig hade varit på Bokmässan. Hösten 2015 skulle de få tillfälle att göra det.

Det ena stipendiet gick till Susi Holmgren, bibliotekarie i Asplundhuset på Sveavägen. Det andra stipendiet gick till Johan Norberg, bibliotekarie på Telefonplans bibliotek.

EN LÄSANDE KLASS

Projektet *En läsande klass* startades på initiativ av författaren Martin Widmark och gjordes i samarbete med Läsrörelsen. Det ville uppmuntra låg- och mellanstadie lärare över hela landet att avsätta 30 minuter varje skoldag till läsning och läsförståelse. Projektet ville också, utifrån den forskning som fanns, tillhandahålla enkla verktyg att direkt använda i undervisningen. Om det görs konsekvent bidrar det till bättre läsförståelse och förbättrade resultat i samtliga ämnen, menade Martin Widmark.

Ett övergripande mål för projektet var att vända den negativa utvecklingen av barns och ungdomars förmåga att förstå vad de läser. 20 procent av eleverna som gick ut grundskolan klarade inte de grundläggande kraven för läsförståelse. Projektet genomfördes fram till 2018 års internationella PISA-undersökning om barns och ungas läsning presenterades.

Målgruppen för den långsiktiga satsningen var en miljon elever, 100 000 barn per kull i årskurs 1-6 under fem år. Metoden presenterades för cirka 65 000 lärare som jobbade på landets 8 400 låg- och mellansta-

dieskolor, inklusive de 660 särskolorna.

När PISA-undersökningen som genomfördes 2018 presenterades var det glädjande läsnings för Sveriges framtid. Svenska 15-åringar presterade över OECD-genomsnittet inom alla tre ämnesområden som PISA undersöker. I läsförståelse var det bara fyra OECD-länder som hade bättre resultat. De svenska resultaten var nu tillbaka på samma nivå som 2006, innan de började sjunka. Tyvärr hade inte Likvärdigheten förbättrats, den var över OECD-snittet, men sämst i Norden.

2017 hade totalt 20,47 miljoner barn- och bilderböcker plus 2 miljoner dataspel ingått i Bok Happy Meal på McDonald's.

2018

Konsten att läsa bilder – från grottmålningar till dataspel.

Vid Läsrörelsens invigning på Bok & Bibliotek 2000 höll Bo Strömstedt ett tal med bland annat orden: ”Vi läser i en kvinnas ansikte, eller mans, ansikte. Vi läser i molnen: det blir sol, regn, åska.” Han lyfte fram det viktiga i att vi inte bara läser texter. I vår tid är det minst lika viktigt att kunna läsa, tyda och förstå bilder.

PROJEKTET *BILDBERÄTTANDE* och *konsten att läsa bilder* startade som en del av temat Bild på Bokmässan i Göteborg 2018. Läsrörelsen var arrangör för Bildscenen med samma namn som projektet, där man ur ett pedagogiskt, analytiskt och konstnärligt perspektiv undersökte hur man läser och tolkar bilder – både historiskt och i nutid. Resultatet blev ett fullspäckat program med 50 punkter under fyra dagar där bilden belystes utifrån många olika vinklar. Här möttes allt från forskare som analyserade grottmålningar, Albertus Pictor och Bergman via bilderboksskapare

och några av Sveriges mest framgångsrika dataspelskonstruktörer till den internationellt rosade Simon Stålenhag, tidningsillustratören Stina Wirsen och formgivaren Elin Ivre med sin svarta folkdräkt.

Andra medverkande var professorerna Andreas Berg och Sara Teleman, konstnärerna Carl Johan De Geer och Jockum Nordström, bilderboksskaparna Sven Nordqvist och Marit Törnqvist, isländska illustratören Áslaug Jónsdóttir, satirikerna Nina Hemmingsson och Kent Wisti, filmaren Gabriela Pichler och bildjournalisten Paul Hansen.

FOTO: PAUL HANSEN

KONFERENSER I SAMARBETE MED MUSEER OCH KONSTHALLAR

Projektet belystes i ett stort seminarium torsdagen 27 september. Medverkande var Stina Wirsen, utbildad vid Konstfack i Stockholm och verksam som tidningstecknare med fokus på porträtt, mode och idéillustration för främst DN Kultur under snart 30 år, och barnboksskaparen Kalle Boman, filmproducent och före detta professor i filmisk gestaltning i Göteborg som bland annat tillsammans med Roy Andersson producerade utställningen *Sverige och Förintelsen* på uppdrag av Forum för levande historia, Tarja Karlsson Häikiö, professor i visuell och mate-

riell kultur med inriktning mot bild och verksam som lärarutbildare vid HDK i Göteborg, samt Sara Lundberg, illustratör och författare med utbildning i teater och konst i USA, på Konstfack och Kungliga Konsthögskolan i Stockholm. Moderator var Per Strömbäck, författare och talesperson för Dataspelesbranschen. Arrangör var Läsrörelsen i samarbete med Forum för levande historia.

BILDBERÄTTANDE och *konsten att läsa bilder* var också upptakten till Läsrörelsens landsomfattande projekt med samma namn som startade 2019, med heldagskonferenser/fortbildningsdagar i samarbete med museer och konsthallar. På konferenserna medverkade forskare, pedagoger

Paul Hansens prisbelönta bild av ett begravningsfölje i Gaza.

DESIGN: JOHANNA BJUHR ESCALANTE

BILDBERÄTTANDE

& konsten att läsa bilder

Döden och schackspelaren av Albertus Pictor.

Bild från filmen Det sjunde inseglet av Ingmar Bergman.

*Stina Wirsen's tolkning
av Alexander McQueens
gränsöverskridande
konstnärskap.*

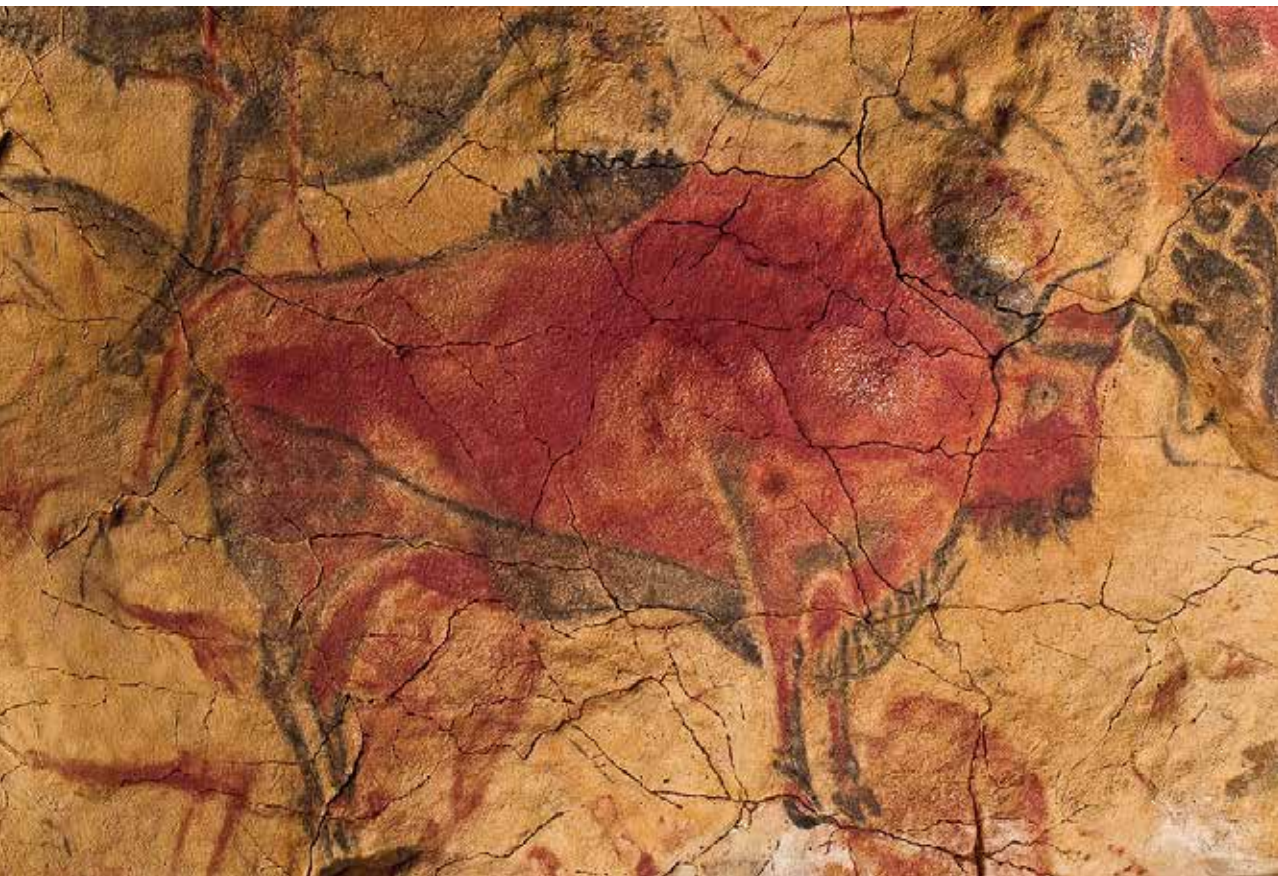

ILLUSTRATION: STINA WIRSEN

FOTO: FOTODUON VANDAL

*Elin Ivres svarta
folkläkt från hennes
examensarbete på
Hemslöjdens skola
Sätergläntan 2010.*

Grottmålning cirka 30 000 år gammal.

Final i Counter-Strike Go med över 15 000 i publiken.

och bildskapare. Målgrupperna var pedagoger och lärare inom alla stadier – från förskola till högskola – och skolledare och politiker. Men även en engagerad allmänhet.

Hösten 2019 arrangerades konferenser i samarbete med Sundsvalls museum/Kulturmagasinet i Sundsvall, Bildmuseet i Umeå, Värmlands Museum i Karlstad och Arbetets museum i Norrköping.

Våren 2020 arrangerades konferenser i samarbete med Liljevalchs konsthall i Stockholm och Skissernas Museum i Lund. En konferens skulle också hållits tillsammans med Textilmuseet i Borås, men på grund av Coronapandemin fick den ställas in. Museets då pågående utställning *Gianni Versace Retrospective* filmades dock. Det gjordes av filmaren Farid Mädjé, som också filmade hela konferensen på Filmhuset i Stockholm och separata filmer med olika medverkande på de andra konferenserna. Dokumentationer som kommer att finnas på Läsrörelsens hemsida.

BILDRIK IDÉSKRIFT MED MÅNGA PERSPEKTIV

En idéskrift togs fram där initiativtagaren och projektledaren Elisabet Reslegård skriver:

”I det snabba bildflöde som vi alla lever i är det viktigt att kunna använda och tolka bilder. Exemplet från 2018 med tidigare president Barack Obama som i ett falskt videoklipp förolämpade

2018 hade totalt 21,9 miljoner barn- och bilderböcker plus 2 miljoner dataspel ingått i Bok Happy Meal på McDonald's

nuvarande presidenten Donald Trump på Youtube, är skrämmande. Statens medieråd och Forum för levande historia, som bägge är samarbetspartner i projektet BILDBERÄTTANDE och konsten att läsa bilder, för fram propaganda- och reklambildernas förledande budskap som kräver god bildkunskap för att genomskådas. Ett aktuellt exempel är de Hollywoodinspirerade propagandafilmer IS har framställt. Starka känslor förstärks också genom bilder på Facebook – med två miljarder användare – och i andra sociala medier.”

I idéskriften skriver eller intervjuas många av de som medverkade i konferenserna/fortbildningsdagarna: Tarja Karlsson Häikiö, professor i visuell och materiell kultur med inriktning mot bild och verksam som lärarutbildare, Susanna Ekström, litteraturpedagog och före detta universitetsadjunkt, Jan Apel, docent vid institutionen för arkeologi och antikens historia vid Stockholms universitet, Pia Bengtsson Melin, förste antikvarie för medeltida och kyrklig konst, Anna Håkansson, redaktör på Filminstitutet, Kalle Boman, filmproducent och före detta filmprofessor i filmisk gestaltning, Helena Dal, verksamhetschef för information och vägledning på Statens medieråd, Cay Corneliuson, projektledare för IBBY Sveriges projekt Silent Books i Sverige, Per Strömbäck, talesperson för dataspelsbranschen och före detta dataspelsutvecklare, och Håkan Sandh, före detta chef för Kulturskolerådet.

Bildskapare som medverkar i skriften och i konferenserna är: bildjournalisten Paul Hansen, tidnings-tecknaren och illustratören Stina Wirsén, filmregissören Gabriela Pichler, serietecknaren och författaren Johan Unenge, illustratören och författaren Sara Lundberg, konstnären, fotografen och filmaren Carl Johan De Geer och modeskaparen Elin Ivre.

Redaktörer för skriften var Elisabet Reslegård och Marianne von Baumgarten-Lindberg.

I anslutning till de regionala konferenserna gjorde kulturskolor specialinsatser på de sju konferensorterna. Sakkunnig i denna del var Håkan Sandh, före detta chef för Kulturskolerådet. Resultatet av detta skulle ha visats på en Ungdomssalong under Stockholms kulturfestival, som på grund av Coronapandemin ställdes in. En digital Ungdomssalong produceras i stället.

Filmvisningar genomfördes tillsammans med Folkets Hus & Parker och filmpedagogerna på Zita Folkets Bio av Peter Jacksons film *They shall not grow old* på en biograf i varje region, och då både som skolvisningar riktade till elever i gymnasiet och till den breda allmänheten.

BRÅKIGA BOKSTÄVER

En av boktitlarna i Bok Happy Meal var den nyskrivna boken *Bråkiga bokstäver* av Helena Bross och Mati Lepp, om en pojke med dyslexi/läs- och skrivsvårigheter. Redaktör var Marianne von Baumgarten-Lindberg. Formgivare var Inger Käberg. En speciell satsning gjordes om boken och om dyslexi på alla McDonald's restauranger. För finansieringen av framtagandet stod Svenska McDonald's.

ULF STARK-PRiset

Ulf Stark-priset delades ut av Läsrörelsen till Anna Hällgren, i många år barnbibliotekarie i Skellefteå och Västernorrland. Detta skedde under *En dag till minne av Ulf Stark*, som arrangerades av Svenska barnboksintitutet den 24 april 2018 på ABF-huset i Stockholm.

SÅ TYCKTE LÄSRÖRELSEN OM KULTURDEPARTEMENTETS BETÄNKANDE OM BARNS OCH UNGAS LÄSNING

Stina Wirséns porträtt av Ulf Stark för diplomtet till Ulf Stark-priset 2018.

ILLUSTRATION: STINA WIRSEN

I oktober 2018 lämnade Läsrörelsen sitt remissvar på Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället. Betänkande av Läsdelegationen.

Remissvaret arbetades fram på styrelsens uppdrag av Siv Hågård och undertecknades av Läsrörelsens ordförande Elisabet Reslegård.

Efter en genomgång av betänkandet skrev Läsrörelsen bland annat:

- Läsrörelsen instämmer helt i betänkandets underrubrik att barns och ungas läsning är ett ansvar för hela samhället.
- Främjande av läsning är en viktig framtidsfråga som kräver ökat statligt stöd till ideella insatser.
- För små barns språkutveckling är bilden lika viktig som texten. Bilderboken bör få ökat utrymme i förskolläro- och lärutbildningen.
- Läsrörelsen instämmer i Läsdelegationens förslag i kapitlet Läsning i skolan men vill tillägga att lärarna ska uppmuntra till läsning av såväl skönlitteratur som facklitteratur. Vi vill också framhålla vikten av gemensam läsning modell läsecirklar och även av högläsningens betydelse för den gemensamma läsoplevelsen.
- Läsrörelsen instämmer i Läsdele-

FOTO: CARL JOHAN DE GEER

Tygmönster © Carl Johan De Geer.

gationens förslag i kapitlet Läsning på lov om behovet av verksamhetsbidrag till läsfrämjande aktörer.

- Läsrörelsen delar synen på vikten av läsande förebilder. Vi menar att förutom av vuxna förebilder påverkas barn och unga av jämnåriga kamrater. Vi föreslår därför en samverkan mellan läsfrämjande organisationer, idrottsrörelsen och skolan/fritidshemmen. För detta krävs ett flerårigt statligt stöd.
- Läsfrämjande verksamhet kräver ideella aktörer för att nå så många barn och unga som möjligt. Läsrörelsen har under nära 20 år arbetat i det närmaste enbart med stöd av projektbidrag. Det är mycket svårt att fortleva under sådana villkor. Ett statligt grundbidrag är nödvändigt.

Konsekvenser av förslagen
Läsrörelsen instämmer i Läsdelegationens förslag att inrättandet av ett Läsråd bör vara en gemensam angelägenhet för Kulturdepartementet och Utbildningsdepartementet. Vi utgår från att Läsrörelsen ingår i detta Läsråd.

FOTO: PAUL HANSEN

Kronprinsessans klänningsprovning.

2019

Heja jorden.

Temat för Läslovet 2019 var miljö och klimat. Den nyskrivna boken *Heja jorden!* ingick i Bok Happy Meal under vecka 44. Det utgjorde också den sista delen i Läsrörelsens samarbete med McDonald's, som resulterat i att 22,9 miljoner bra barn- och bilderböcker nått barn och barnfamiljer sedan 2001.

DEN 3 MAJ 2018 togs ett regeringsbeslut att: "Regeringen uppdrar åt Statens Skolverk att genomföra kontinuerliga och långsiktiga insatser för att stärka Läslovet från och med 2018."

Nätverket LÄSLOV jobbade på som vanligt och bestämde att årets tema 2019 skulle bli Miljö och klimat. På hemsidan erbjöds tips på läsning, film, spel och andra kultur- yttringar som kunde kopplas till temat. Tipsen omfattade allt från rena dystopier till regelrätta faktaböcker om vår jord. Inspirationsdagen den 2 september i ABF-huset knöt också an till temat. Som vanligt var det mängder av aktiviteter runt om i hela landet.

Novelltävlingen om miljö och framtidsdrömmar för unga upp till 16 år anordnades av Tidningen Julia, Barnens bibliotek, Egmont Publishing och Läsrörelsen.

Den stora skräpshoven tog upp nedskräpningen på land och till havs på ett enkelt och musikaliskt sätt.

SUPERHJÄLTAR PÅ GÖTAPLATSEN

Biblioteken i Norrbotten öppnade sitt Polarbibblo, ett särskilt digitalt lånekort för dem som bor i kommunerna Boden, Haparanda, Jokkmokk, Kiruna, Piteå och Övertorneå.

Novelltävling genomfördes på Solna bibliotek för åldrarna 12 till 20 år.

I Falun hölls "Läslovsfestival" för lovlediga barn och unga med serieworkshop, poesiworkshop och bokcirkel.

På Junibacken i Stockholm spelades mysrysmusikalen *Monstret och människorna* varje dag.

På Götaplatsen i Göteborg ordnades rollspel för superhjältar av Stadsbiblioteket och Göteborg seriefestival.

Pressbyrån erbjöd utvalda serier till halva priset.

Akademibokhandeln och en rad andra bokhandlar hade olika former av erbjudanden under hela veckan.

FOTO: MICHAEL WALL

Boken *Heja Jorden!* togs fram speciellt för Bok Happy Meal 2019 av Jörn Spolander och Stina Wirsen.

POESI OM KLIMAT- FÖRÄNDRINGARNA

En bok för alla gav ut *Vad håller ni på med?* En antologi om klimatet. I boken medverkar författare, musiker, poeter, serietecknare och aktivister – bland andra Greta Thunberg, Björn Wiman, Annika Norlin, Elisabeth Östnäs, Mats Söderlund, Mats Jonsson, Ellen Ekman, Inger Edelfeldt och Herman Geijer. Boken belyser klimatförändringarna i allt från faktatexter till poesi.

En bok som togs fram speciellt för Bok Happy Meal var *Heja jorden!* av Jörn Spolander och Stina Wirsén, på initiativ av Läsrörelsen i samarbete med Alfabetabokförlag, och med Marianne von Baumgarten-Lindberg och Lotta Lyssarides på förlaget som redaktörer. Berättelsen lyfter hållbarhets- och miljöfrågor på ett fantasirikt och pedagogiskt sätt för barn och familjer. I *Heja jorden!* får läsaren följa Jol som bor på en planet långt ute i rymden och som genom rymdteleskop upptäcker och fascineras av den vackra planeten jorden. Jol ser stora moln av utsläpp från fabriker och förfasas över vad människorna som bor där gör med planeten, men en dag ser hon hur barn börjar protestera. I boken får läsaren enkla tips om vad man själv kan göra för att minska klimatavtrycken. Formgivare var Inger Kåberg. För finansieringen av framtagandet stod Svenska McDonald's och Läsrörelsen.

Allt som allt har
127 titlar av 114 olika
upphovsmän ingått i Bok
Happy Meal i en upplaga
av 22,9 miljoner barn- och
bilderböcker mellan
2001 och 2019.

Sedan samarbetet mellan Läsrörelsen och McDonald's startade 2001 har 127 titlar av 114 olika upphovsmän ingått i en upplaga av sammanlagt 22,9 miljoner barn- och bilderböcker, till och med det avslutande året 2019. Nu inriktar sig Läsrörelsen på att nå barn och barnfamiljer på nya arenor.

SVENSKA 15-ÅRINGAR BÄTTRE PÅ LÄSFÖRSTÅELSE

I december 2019 kom en PISA-studie, gjord 2018 som bekräftade att trendbrottet i PISA 2015 inte var en tillfällighet. Svenska 15-åringar presterade nu över OECD-genomsnittet inom alla tre ämnesområden som PISA undersöker. I läsförståelse var det bara fyra OECD-länder som hade bättre resultat. De svenska resultaten var nu tillbaka på samma nivå som 2006, innan de började sjunka.

Likvärdigheten hade dock inte förbättrats, den var över OECD-snittet, men sämst i Norden.

2019 publicerade Statens medieråd undersökningen *Unga & medier* 2019. Rapporten bygger på statistik från 2018 och visar att 17- och 18-åringars dagliga läsning av böcker och eller/tidningar på sin fritid har sjunkit från 23 procent 2012 till 11 procent 2018. Rapporten visade också att något fler 11- till 13-åringar läser varje dag jämfört med 2016, men generellt läser ungdomar mindre ju äldre de blir. Sedan 2012 har de som läser varje dag blivit färre, från nioåringar och uppåt.

SÅ TYCKTE LÄSRÖRELSEN OM KULTURDEPARTEMENTETS FÖRSLAG TILL NATIONELL BIBLIOTEKSSTRATEGI

I oktober 2019 lämnade Läsrörelsen sitt remissvar på Demokratins skattkammare.

Förslag till nationell biblioteksstrategi.

Remissvaret arbetades fram på styrelsens uppdrag av Siv Hågård och Peter Alsbjer. Det undertecknades av samtliga i styrelsen samt av Siv Hågård, Gunilla Sandin och Barbro von Schoenberg, adjungerade från Läsrådet.

Efter en genomgång skrev Läsrörelsen bland annat:

- Personer med dyslexi/läs- och skrivsvårigheter är en viktig grupp som inte nämns.
- Teckenspråket är de dövas första språk. Det är därför anmärkningsvärt att teckenspråk inte alls omnämns i förslaget till nationell biblioteksstrategi.
- Ett barnperspektiv ska finnas på samtliga delar av reformpaketet.

- Läsrörelsen stödjer kravet på en permanent statlig finansiering av Litteraturbanken så att den kan tillgängliggöras för fler.
- Läsrörelsen ställer sig bakom slutsatserna om bevarandet av det audiovisuella kulturarvet och att icke manipulerbart källmaterial bevaras.

Salam Muhialdeen
tycker att han blir
smartare av att
läsa.

LÄS! LÄS! LÄS!

Bokmässans två teman 2020 är LÄS! LÄS! LÄS! och Digital kultur. Det första med Läsrörelsen som huvudsvarig. Temat har nio profilsseminarier 2020 varav ett med alla riksdagens partiledare och 50 programpunkter 2021, när Bokmässan återigen intar golvet, tror vi ...

SEDAN 2012 HAR andelen barn som läser varje dag minskat. Forskning visar att det krävs ett ordförråd på 50 000 ord för att på djupet förstå en dagstidning, vilket en läsande 17-åring behärskar. Utan att läsa eller höra texter har 17-åringen ett ordförråd på 17 000 ord.

Temat *LÄS! LÄS! LÄS!* lyfter fram språket och läsningen som grundstenar i ett demokratiskt samhälle. Det sätter lusten till läsandet i centrum och ger plats för alla former av läsning: med ögon, öron och fingrar. Temat belyser berättandet i text, bild och muntlig form, högläsning för barn och äldre – och för varandra. Inom ramen för satsningen möter besökarna författare, läsare, politiker, lärare och forskare som är engagerade i läsningens och bildningens betydelse för individen och samhällsutvecklingen.

Temat *LÄS! LÄS! LÄS!* genomförs tillsammans med 20-årsjubilerande Läsrörelsen, som startade på Bokmässan, och med många andra samarbetspartner.

Profilsseminarierna i temat 2020 direktsänds digitalt och finns på bokmassan.se

Med rubrikerna:

Är läskunnigheten hotad?

Ge dina barn ett språk

Bildberättande & konsten att läsa bilder

Vad läser ni – av plikt och av lust?

Läsning och bildning

Läsa tillsammans

Selma Lagerlöf – tidlöst aktuell

Högläsning i alla åldrar

Läsning på olika arenor

Satsningen stöds av bland andra Natur & Kultur, Svenska Akademien, Kulturrådet och Lärarstiftelsen.

Läsrörelsens verksamhet har under åren 2000–2020 i olika former funnits i varenda kommun i Sverige.

Kampen för ett språkrikt Sverige går vidare. Läsrörelsens motto ”Ge dina barn ett språk” är ständigt aktuellt.

LÄS!

LÄS!

LÄS!

Temaannons
inför Läsrörelsens
deltagande på
Bokmässan 2020
och 2021.

LÄS FÖR BARNEN. Ä då? blir H-U-S. Flera hus blir Bullerbyn. Nästa bok bär till planeten Roxera. Världen blir större. Berättelser väcker fantasier och drömmar. Ge alla barn i Sverige möjlighet att växa.

LÄS FÖR LIVET. En 17-åring som inte läser eller hör texter har ett ordförråd på runt 17 000 ord. För att förstå en nyhetstext på djupet behövs 50 000. Ge alla unga chansen att kunna bli det de vill.

LÄS FÖR DEMOKRATIN. Språket är hjärtat i en demokrati. Att olika åsikter ställs mot varandra runt fikabord och i medier. Läs för att förstå din ilska och vad du vill förändra.

Ge dina barn ett språk.

Vi finns på Bokmässan 2020 och 2021.

LÄSRÖRELSEN ●●●

www.lasrorelsen.nu

FÖRENINGEN LÄSRÖRELSENS STYRELSEMEDLEMMAR

Bengt Westerberg (1999–2002)
Elisabet Reslegård (1999–...)
Ingemo Bonnier (1999–2001)
Siv Hågård (1999–2013)
Mats Jämterud (1999–2001)
Tina Lindemalm (1999–2004)
Kerstin Lööv (1999–2001)
Kurt Stern (1999–2004)
Marianne von Baumgarten–Lindberg (2002–...)
Bo Göranson (2002)
Göran Hägg (2002–2015)
Lars–Erik Klason (2002–2016)
Agneta Lundström (2002–2004)
Lotta Tillberg (2002)
Barbro von Schoenberg (2004–2018)
Börje Ehrstrand (2008–2009)
Ulf Stark (2008–2016)
Susanna Ekström (2010–...)
Gunilla Sandin (2014–2018)
Johan Unenge (2016–...)
Johan Furenborn (2018–...)
Stina Wirsén (2018–...)
Peter Alsbjer (2019–...)
Tony Lorenzi (2019)

ORDFÖRANDE FÖRENINGEN LÄSRÖRELSEN

Bengt Westerberg, 1999–2002
Siv Hågård, 2003–2008
Elisabet Reslegård, 2009–

KAMPANJLEDARE OCH PROJEKTLEDARE

Elisabet Reslegård

LÄSRÖRELSENS HEDERSMEDLEMMAR

När Läsrörelsen startade på Bok & Bibliotek år 2000 utsågs två hedersmedlemmar:

Författaren *Astrid Lindgren* för att hon ”lärt otaliga barn i Sverige och otaliga barn i världen att läsa och att uppskatta böcker.”

Skådespelaren *Lars Göran Carlson* för det världsrekord i högläsning som han satte under Bok & Bibliotek

2000, när han läste högt ur Strindbergs verk i 25 timmar.

På Bok & Bibliotek 2013 utsågs två nya hedersmedlemmar:

Författaren *Lennart Hellsing* för att han ”lockat in nya generationer av läsare i den poetiska värld som är hans och där alla får våra medskapare.”

Författaren och läsfrämjaren *Gunilla Lundgren* för sitt arbete med ”Nobel i Rinkeby”.

Våren 2018, i samband med avslutningen av Berättelser som förändrar utsågs:
Författaren *David Lagercrantz* för hans läsfrämjande arbete och engagemang att nå unga människor.

HEDERSORDFÖRANDE

Bengt Westerberg för sitt engagemang som ordförande under Läsrörelsens första år.

URSPRUNGLIG IDÉGIVARE TILL LÄSRÖRELSEN

Kerstin Lööv dåvarande redaktör för tidningen Skolledaren.

LÄSRÅDET

Läsrådet ombildades 2011 och består av 49 författare, bibliotekarier, pedagoger och lärare, skolledare, experter, forskare och personer med specialkunskap.

ALLA TITLAR SOM INGÅTT I BOK HAPPY MEAL 2001-2019

2001 (1,2 miljoner böcker)

ABC av Lennart Hellsing och Poul Ströyer.

Mamma Mu gungar av Jujja Wieslander & Thomas Wieslander och Sven Nordqvist.

Imorgon när kriget kommer av John Marsden. Översättning från engelska Elsa Svenson.

Sanning eller konsekvens av Annika Thor.

Sixten av Ulf Stark.

2002 (1 miljon dataspel)

Dataspel om lek och lärande.

2003 (1 miljon dataspel)

Dataspel om lek och lärande.

2004 (500 000 böcker)

Ensammast i världen av Magda Eggens och Tord Nygren.

Kräke på brandstationen av Marie Bosson Rydell och Jessica Lindholm.

Kräkes lekbok av Marie Bosson Rydell och Jessica Lindholm.

Pappa är sjuk, sa Lilla Spöket Laban av Inger Sandberg och Lasse Sandberg.

Pappa polis av Laura Trenter, inläst av henne själv i ljudboksversion.

Julian och Jim av Laura Trenter, inläst av henne själv i ljudboksversion.

2005 (600 000 böcker)

Var är Långa Farbrors hatt? av Inger Sandberg och Lasse Sandberg.

Den fula ankungen av H C Andersen med teckningar av Anna Friberger.

Husdjur av Anna Hjalmarsson och Ylva Brännlund.

Pelles ficklampa av Jan Lööf.

2006 (500 000 böcker)

Morfar är sjörövare av Jan Lööf.

Kräke i skogen av Marie Bosson Rydell och Jessica Lindholm.

Tummens mamma slutar röka av Inger Sandberg och Lasse Sandberg.

Billy i skolan av Birgitta Stenberg och Mati Lepp.

Lilla Anna och de magiska fröna – tvåspråkig på svenska/arabiska – av Inger Sandberg och Lasse Sandberg. Översättning Ibrahim Abdulmalik.

2007 (900 000 BÖCKER)

Boken om Bagar Bengtsson av Lennart Hellsing och Poul Ströyer.

Mulle Mecks första bok: Snickra av George Johansson och Jens Ahlbom. *ABC-boken* av Jan Lööf.

Tummens resa av Inger Sandberg och Lasse Sandberg.

Nasse hittar en stol av Sven Nordqvist.

Min skattkammare, en specialutgåva med sagor, verser och sånger av

Marit Törnqvist, Jan Lööf, Bröderna Grimm, Lennart Hellsing,

Poul Ströyer, Charlotte Ramel, Sven Nordqvist, Anna Höglund, Ingela

P Arrhenius, Jujja Wieslander och Thomas Wieslander.

Hemliga kompisar av Helena Bross och Christel Rönns.

Fullt med flugor i klassen av Ulf Stark och Mati Lepp.

Pippi flyttar in – tvåspråkig på svenska/somaliska – av Astrid Lindgren och

Ingrid Vang Nyman. Översättning Faduma Warsame Halane.

2008 (900 000 böcker)

ABC-resan av Elsa Beskow.

En stjärna vid namn Ajax av Ulf Stark och Stina Wirsén.

Den flygande trumman av Lennart Hellsing och Poul Ströyer.

Tutu och Tant Kotla av Gunna Grähs.

Castor syr av Lars Klinting.

Tummen tittar på natten av Inger Sandberg och Lasse Sandberg.

Ludde och telefonen av Ulf Löfgren.

Så gör prinsessor av Per Gustavsson.

Mamma Mu åker rutschkana – tvåspråkig på svenska/persiska – av Jujja

Wieslander & Thomas Wieslander och Sven Nordqvist. Översättning

Nasser Sina.

2009 (920 00 böcker)

Hurrraa!! Alla barns rätt En specialskrivna bok om Barnkonventionen 20 år av Pernilla Stalfelt. Redaktör Marianne von Baumgarten-Lindberg, Föreningen Läsrörelsen. Formgivning Inger Käberg.
Ägget av Lennart Hellsing och Fibben Hald.

Kan du vissla Johanna av Ulf Stark och Anna Höglund.

Mulle Mecks Bilrvätt av George Johansson och Jens Ahlbom.

I Skymningslandet av Astrid Lindgren och Marit Törnqvist.

Rakel och Kapten Snorfinger av Martin Widmark och Britt Sternehill.

Spinkis och Katta av Lasse Anrell och Mati Lepp.

Sifferboken av Jan Lööf.

2010 (1,7 miljoner böcker)

Böckerna fanns för första gången på alla McDonald's restauranger i Norden.

ABC – den sagolika resan, nyskriven bok av Ulf Stark och Lilian Brøgger. Redaktör Marianne von Baumgarten-Lindberg, Föreningen Läsrörelsen. Formgivning Inger Käberg. Bokstavsværser på fyra de språken på varje sida. Översättning från svenska till danska Susanne Veibel, till norska Espen Hagerup, till finska Jukka Parkkinen.

Sagoresan – från Junibacken till Nangilima av Astrid Lindgren och Marit Törnqvist. Översättning från svenska till danska Kina Bodenhoff, till norska Agnes-Margrethe Bjorvand, till finska Jaana Nikula.

Ta fast Fabian av Jan Lööf. Översättning från svenska till danska Camilla Schierbeck, till norska Tor Åge Bringsværd, till finska Jaana Nikula.

Mamma Mu får ett sår Jujja Wieslander och Sven Nordqvist. Översättning från svenska till danska Kina Bodenhoff, till norska Tor Fretheim, till finska Pirjo Santonen.

Lilla Anna reser till Landet mittemot av Inger Sandberg och Lasse Sandberg. Översättning från svenska till danska Arne Herlov Petersen, till norska Beate Audum, till finska Jaana Nikula.

Vitello får en puss av Fupz Aakeson och Niels Bo Bojesen. Översättning från danska till svenska Lena W Henrikson, till norska Cecilie Winger, MNO, till finska Outi Menna.

Stålpappan och Pelé av Annette Saugestad Helland. Översättning från norska till svenska Sofia Lindelöf, till danska Susanne Veibel, till finska Outi Menna.

Hilma får ett eget djur av Timo Parvela och Kristiina Louhi. Översättning från finska till svenska Janina Orlov, till danska Siri Nordborg Møller, till norska Tor Tveite.

2011 (1,8 miljoner böcker)

Böckerna fanns på alla McDonald's restauranger i Norden.

Här dansar Herr Gurka av Lennart Hellsing och Poul Strøyer. Översättning från svenska till danska Susanne Veibel, till norska Espen Hagerup, till finska Juhani Lindholm.

En Blommas Liv av Stefan Casta och Sara Lundberg. Översättning från svenska till danska Susanne Veibel, till norska Cecilie Winger, MNO, till finska Jaana Nikula.

Skrot-Nisse av Jan Lööf. Översättning från svenska till danska Jens Peder Agger, till norska Cecilie Winger, till finska Pirkko Talvio-Jaatinen.

Pippi och Starke Adolf och andra serier (specialutgåva) av Astrid Lindgren och Ingrid Vang Nyman. Översättning från svenska till danska Kina Bodenhoff, till norska Espen Hagerup, till finska Anna Kervinen och Laila Järvinen.

Vitello hittar en pappa av Kim Fupz Aakeson och Niels Bo Bojesen. Översättning från danska till svenska Lena W Henrikson, till norska Ceci-

lie Winger, MNO, till finska Outi Menna.

En tur med hunden av Bente Olesen Nyström. Översättning från danska till svenska Joel Nordqvist, till norska Cecilie Winger, MNO, till finska Outi Menna.

Malvin i den vilda naturen av Kari Grossmann. Översättning från norska till svenska Sofia Lindelöf, till danska Susanne Veibel, till finska Outi Menna.

Vinter i Mumindalen (specialutgåva) av Tove Jansson. Översättning från svenska till finska Laila Järvinen, till danska Marie Svendsen, till norska Gunnel Malmström.

2012 (2,1 miljoner böcker)

Böckerna fanns på alla McDonald's restauranger i Norden.

Sagan om det röda äpplet av Jan Lööf. Översättning från svenska till danska Jens Peder Agger, till norska Venke Agnes Engh, till finska Raija Jänicke.
Jaguaren av Ulf Stark och Anna Höglund. Översättning från svenska till danska Susanne Veibel, till norska Torgeir Schjerven, till finska Jukka Parkkinen.

Vit och Svart och alla de andra av Inger Sandberg och Lasse Sandberg. Översättning från svenska till danska Vagn Steen, till norska Beate Audum, till finska Jaana Nikula.

Castor snickrar av Lars Klinting. Översättning från svenska till danska Nete Eickhoff, till norska Øystein Rosse, till finska Kaija Valkonen.

Barna Hedenhös av Bertil Almqvist. Översättning från svenska till danska Susanne Veibel, till norska Oddmund Ljone, till finska Jaana Nikula.

Axel älskar bilar av Marianne Iben Hansen och Hanne Bartholin. Översättning från danska till svenska Joel Nordqvist, till norska Espen Hagerup, till finska Juhani Lindholm.

Lillasyster och kaninen av Kari Grossmann. Översättning från norska till

svenska Joel Nordqvist, till danska Susanne Veibel, till finska Outi Menna.

Hilma vill ha en hobby av Timo Parvela och Kristiina Louhi. Översättning från finska till svenska Janina Orlov, till danska Siri Nordborg Møller, till norska Tor Tveite.

2013 (1,8 miljoner böcker)

Böckerna fanns på alla McDonald's restauranger i Norden.

Spökpappan i simskolan av Inger Sandberg och Lasse Sandberg. Översättning från svenska till danska Franz Berliner, till norska Cecilie Winger, MNO, till finska Jaana Nikula.

Kul med matte – Leka, beskriva, mäta och räkna av Kristin Dahl och Mati Lepp. Översättning från svenska till danska Peter H. Petersen, till norska Kristin Eli Strømme, till finska Jaana Nikula.

Biblioteksmysteriet av Martin Widmark och Helena Willis. Översättning från svenska till danska Mich Vraa, till norska Tor Fretheim, till finska Juhani Lindholm.

Kotten, Grisen och lilla vännen av Lena Anderson. Översättning från svenska till danska Marianne Iben Hansen, till norska Marit Tusvik, till finska Sanna Uimonen.

När pappa visade mej världsalltet av Ulf Stark och Eva Eriksson. Översättning från svenska till danska Nils Hartmann, till norska Kjersti Scheen, till finska Marja Kyrö.

Hej då nappen, sa krokodilungen av Pia Thaulov och Maria Rørbæk. Översättning från danska till svenska Lena W Henrikson, till norska Cecilie Winger, MNO, till finska Ulla Lempinen.

Lillasyster på skidutflykt av Kari Grossmann. Översättning från norska till svenska Joel Nordqvist, till danska Anette Hellemann, till finska Ulla Lempinen.

Jason Flyttar av Camilla Mickwitz. Översättning från finska till danska

Rigmor Martens, till norska Tor Åge Bringsværd.

2014 (1,8 miljoner böcker)

Böckerna fanns på alla McDonald's restauranger i Norden.

Julia vill ha ett djur av Barbro Lindgren och Eva Eriksson. Översättning från svenska till danska Victoria Winding, till norska Øystein Rosse, till finska Outi Menna.

Pelle hjälper en riddare av Jan Lööf. Översättning från svenska till danska Birgitte Thielst, till norska Cecilie Winger MNO, till finska Ulla Lempinen.

Kvällen när pappa lekte av Ulf Stark och Mati Lepp. Översättning från svenska till danska Victoria Winding, till norska Kjersti Scheen, till finska Jaana Nikula.

Lilla Lena är doktor av Åsa Karin. Översättning från svenska till danska Mette Jørgensen, till norska Elisabeth Bjørnson, till finska Jaana Nikula.

Örjan – den höjdrädda örnen av Lars Klinting. Översättning svenska till danska Jørn E. Albert, till norska Ida Mathisen, till finska Outi Menna.

Rita och Krokodil på fisketur av Siri Melchior. Översättning från danska till svenska Eva Vidén, till norska Werna Wiik, till finska Ulla Lempinen.

När alla sover av Nicolai Houm och Rune Markhus. Översättning från norska till svenska Barbro Lagergren, till danska Sara Ejersbo Frederiksen, till finska Juhani Lindholm.

Sov nu, Vesta-Linnéa! av Tove Appelgren och Salla Savolainen. Översättning från svenska till finska Riikka Takala, till danska Lene Ewald Hesel, till norska Cecilie Winger, MNO.

2015 (1,9 miljoner böcker)

Böckerna fanns på alla McDonald's restauranger i Norden.

Den underbara pumpan av Lennart

Helsing och Svend Otto S. Översättning från svenska till danska Svend Otto S, till norska Karin Beate Vold, till finska Kaija Pakkanen.

Memmo och Mysen söker efter färger av Emma Virke. Översättning från svenska till danska Susanne Veibel, till norska Espen Hagerup, till finska Juhani Lindholm.

Natt i skolan av Helena Bross och Christel Rönns. Översättning från svenska till danska Mich Vraa, till norska Lise Männikkö, till finska Ulla Lempinen.

Astons stenar av Lotta Geffenblad. Översättning från svenska till danska Susanne Veibel, till norska Elisabeth Bjørnson MNO, till finska Jaana Nikula.

När lilla Ida skulle göra hyss av Astrid Lindgren och Björn Berg. Översättning från svenska till danska Kina Bodenhoff, till norska Jo Tenfjord, till finska Kerttu Piskonen.

Betty har en hemlighet av Alberte Winding och Rasmus Bregnhøi. Översättning från danska till svenska Barbro Lagergren, till norska Cecilie Winger, MNO, till finska Ulla Lempinen.

Tambar är ett troll av Tor Åge Bringsværd och Lisa Aisato. Översättare från norska till svenska Barbro Lagergren, till danska Susanne Veibel, till finska Jaana Nikula.

Adam och Sofia av Riitta Jalonen och Kristiina Louhi. Översättning från finska till svenska Marjut Hökfelt, till danska Trine Daimi Kalliomäki, till norska Tor Tveite.

ENBART I SVERIGE: *Ensamast i världen* av Magda Eggens och Tord Nygren.

2016 (1,75 miljoner böcker)

Böckerna finns på alla McDonald's restauranger i Norden.

Känn igen 25 fåglar av Björn Bergenholtz. Översättning från svenska till danska Mette Jørgensen, till norska

Cecilie Winger, MNO, till finska Jaana Nikula.

Gummi-Lisa hittar hem av Anna Bengtsson. Översättning från svenska till danska Kina Bodenhoff, till norska Elisabeth Bjørnson, till finska Outi Menna.

Min lilla apa av Ulf Nilsson och Kristina Digman. Översättning från svenska till danska Mich Vraa, till norska Cecilie Winger, MNO, till finska Ulla Lempinen.

Pelle i djungeln av Jan Lööf. Översättning från svenska till danska Birgitte Thielst, till norska Cecilie Winger, MNO, till finska Ulla Lempinen.

Sagan om Pomperipossa med den långa näsan av Falstaff Fakir, med teckningar av Björn Berg. Översättning från svenska till danska Karl Nielsen, till norska Cecilie Winger, MNO, till finska Juhani Lindholm.

Det lilla lokomotivet av Ib Spang Olsen. Översättning från danska till svenska Barbro Lagergren, till norska Tormod Haugen, till finska Outi Menna.

När två blir arga på varann av Tor Åge Bringsværd och Tina Soli. Översättning från norska till svenska Barbro Lagergren, till danska Kina Bodenhoff, till finska Jaana Nikula.

Krokodilen som åkte ikapp med våren av Hannu Hirvonen och Pia Sakki. Översättning från finska till svenska Mattias Huss, till danska Trine Daimi Kalliomäki, till norska Tor Tveite.

2017 (2,1 miljoner böcker)

Böckerna fanns på alla McDonald's restauranger i Norden.

Dollans dagis av Barbro Lindgren och Eva Eriksson. Översättning från svenska till danska Mette Jørgensen, till norska Marit Tusvik, till finska Jaana Nikula.

Castor odlar av Lars Klinting. Översättning från svenska till danska Nete Eickhoff, till norska Øystein Rosse, till finska Kaija Valkonen.

Vita streck av Sara Lundberg. Översättning från svenska till danska Dal Michaelsen, till norska Cecilie Winger, MNO, till finska Jaana Nikula.

En liten skär och alla tvärtemotiga brokiga av Carin Wirsen och Stina Wirsen. Översättning från svenska till danska Marianne Iben Hansen, till norska Venke Agnes Engh, till finska Juhani Lindholm.

Vill ni se en stjärna? av Ulf Stark och Mati Lepp. Översättning från svenska till danska Lene Ewald Hesel, till norska Cecilie Winger, MNO, till finska Ulla Lempinen.

Hemma hos Plupp av Inga Borg. Översättning från svenska till danska Kina Bodenhoff, till norska Cecilie Winger, MNO, till finska Ulla Lempinen.

En flodhäst i huset av Ole Lund Kirkegaard. Översättning från danska till svenska Karin Naumann, till norska Sigvor Ljone, till finska Juhani Lindholm.

Villes bästa vän av Kirsten Sonne Harild och Inger Tobiasen. Översättning från danska till svenska Barbro Lagergren, till norska Venke Agnes Engh, till finska Ulla Lempinen.

Genvägen av Ingeborg Eliassen och Åshild Irgens. Översättning från norska till svenska Barbro Lagergren, till danska Kina Bodenhoff, till finska Juhani Lindholm.

Anna åker på semester av Kristiina Louhi. Översättning från finska till svenska Inga-Britt Rova, till danska Trine Daimi Kalliomäki, till norska Jardar Skaadel.

2018 (1,4 miljoner böcker)

Böckerna fanns på alla McDonald's restauranger i Sverige, Norge och Finland.

Bråkiga bokstäver, nyskriven bok av Helena Bross och Mati Lepp. Redaktör Marianne von Baumgarten-Lindberg, Föreningen Läsrörelsen. Formgivning Inger Kåberg.

Översättning från svenska till norska Tor Åge Bringsværd, till finska Outi Menna.

Känn igen 25 myror och andra småkryp av Björn Bergenholtz. Översättning från svenska till norska Cecilie Winger, MNO, till finska Jaana Nikula.

Åka buss av Henrik Wallnäs och Matilda Ruta. Översättning från svenska till norska Venke Agnes Engh, till finska Ulla Lempinen. *Hattresan* av Owe Gustafson. Översättning till norska Cecilie Winger, MNO, till finska Jaana Nikula. *Matildas katter* av Jan Lööf. Översättning från svenska till norska Cecilie Winger MNO, till finska Ulla Lempinen.

Elmer Städare av Ulf Stark och Lotta Geffenblad. Översättning från svenska till norska Venke Agnes Engh, till finska Juhani Lindholm. *Rebell på ridskolan!* av Camilla Kuhn. Översättning från norska till svenska Silje Wällgren, till finska Jaana Nikula.

Den mystiske Sticks av Ville Hytönen och Krista Partti. Översättning från finska till svenska Janina Orlov, till norska Tor Tveite.

2019 (1 miljon böcker)

Böckerna fanns på alla McDonald's restauranger i Sverige och i Finland. *Heja jorden!* nyskriven bok av *Jörn Spolander* och Stina Wirsén. Redaktörer Marianne von Baumgarten-Lindberg/Lotta Lyssarides, Föreningen Läsrörelsen/Alfabeta Bokförlag. Formgivning Inger Kåberg. Översättning från svenska till finska Ulla Lempinen.

Tick-Tack av Lena Anderson. Översättning från svenska till finska Sanna Uimonen.

Den krångliga kråkan av Lennart Hellsing och Poul Ströyer. Översättning från svenska till finska Juhani Lindholm.

Bergtrollens nya hem av Jan Lööf.

Översättning från svenska till finska Jaana Nikula.

Julia sätter sig av Lisa Moroni och Eva Eriksson. Översättning från svenska till finska Raija Rintamäki.

Pratsamme Elias av Essi Kummum och Marika Maijala. Översättning från finska till svenska Janina Orlov.

Val av böcker och fyra nyproducerade böcker: redaktör Marianne von Baumgarten-Lindberg, Läsrörelsen.

Kontakt med översättare och samordning kring översättningar 2010-2019: Barbro von Schoenberg, Läsrörelsen.

Rådgivare i grafiskt tekniska frågor: Elisabeth Bredberg, för Läsrörelsen.

Projektledare: Elisabet Reslegård, Läsrörelsen.

2003 vann Läsrörelsen och McDonald's Kultur & Näringslivs pris för "Bästa samarbete Kultur & Näringsliv 2003".

LÄSRÖRELSENS 330 SAMARBETSPARTNERS 2000-2020

ABA Intercopy – den grafiska gallerian, Abel & Baker, ABF, ABF Stockholm, Adlibris, Akademibokhandeln, Akademin Valand, Aktiva Skolföräldrar, Albert Bonniers Förlag, Alfabeta Bokförlag, Alfons Åbergs Kulturhus, ALIS, Alvina förlag, Apec, Arbetets museum, Arctic Paper Sverige, Arla, Astrid Lindgren-konferensen i Vimmerby, Backa Teater & Göteborgs Stadsteater, Barnens bibliotek, Barnens Bokklubb, Berghs Förlag, Berättarministeriet, Bibliotek Huddinge, Bilda förlag, Bildmuseet, Bok & Bibliotek, Bokfabriken, Bokfestivalen, Bokförlaget Forum, Bokförlaget Mirando, Bokförlaget Opal, Bokförlaget Semic, Bokförlaget Trasten, Boken i örat/SR Radioteatern, Bokia, Bok-Makaren, Bokspindeln, Bokus, BOLD/DNEX Tryckeriet, Bonnier Audio, Bonnier Carlsen, Bonnierförlagen, BRIO, Brombergs Bokförlag, Bromma tryck, Bror Hjorths Hus/Uppsala, BTJ, B Wahlströms förlag, Cappelen Damm, Centrum för Lättläst, Cirkus Cirkör, Clownner utan gränser, Cosmos Comics, C/O Törngrens, Creator Momentum, Dagens Industri, Dagens Nyheter, Dar Al-Muna, Dataspelsbranschen, DB Schenker Fairs & Exhibitions Sverige, De litterära sällskapen/DELS, Det Norske Samlaget, Diakonia, DIK-förbundet, Dramaten, Egmont Publishing, EMKO, En bok för alla, En läsande klass, Enske-despelet, Eskilstuna stadsbibliotek, Expressions of Humankind, Folkets Hus & Parker, Folkteatern i Göteborg, Folkuniversitetet i Göteborg, Forlaget Carlsen, Forum för levande historia, Forum för Visuell praktik, Fria Ligan, Friends, Frikyrkliga studieförbundet, Fryshuset, FSL/Föreningen Sveriges Läromedelsprodu-

center, Förbundet funktionshindrade med läs- och skrivsvårigheter/FMLS, Föreningen Barnboksbyggarens Vänner, Författarcentrum, Föräldraföreningen för dyslektiska barn/FDB, Gidlunds förlag, Gilla Böcker, Gleerups Utbildning, Gröna Lund, Gyldendal, Gyldendal Norsk Forlag, Gymnasetikförbundet, Gällöfsta Herrgård & Konferens, Göteborgs filmfestival, Göteborgs stad, Göteborgs stadsmuseum, Göteborgs stadsteater, Göteborgstryckeriet, Göteborgs universitet, Hall & Cederquist/Y & R, Hallwylska Muséet, Handelshögskolan i Stockholm, H. Aschehoug & Co (W. Nygaard), H. C. Andersen 2005 Fonden, Hippo Bokförlag, Hjälpmedelsinstitutet, Holmen Paper, Högskolan för Design och Konsthantverk, IBBY (International Board on Books for Young People) Sverige, IBS Byggnadsställningar, ILKA Försköleprodukter, Industrilitteratur, InfoKomp, Insamlingsstiftelsen Dyslexifonden, Internationella Vetenskapsfestivalen, IPA Sweden, isaberg förlag, Jb-gruppen, JC Decaux, Jerringfonden, Jerry Bergström AB, JP Screen & Offset, Junibacken, Kabusa Böcker, Karneval förlag, Kartago, KF Media, KFUK-KFUM:s Studieförbund, Klematis, KLM, Konstfack, Kulturhuset Stadsteatern, Kulturskolan Stockholm, Kulturskolor i Sverige, Kungliga Biblioteket, Kungsträdgården, Kunsthøgskolen i Oslo, Landstinget Sörmland, Landstinget Västmanland, Lava förlag, Leo Burnett Interactive, Leopard förlag, Liber, Liljevalchs konsthall, Lilla Piratförlaget, Linnéuniversitetet, Litteraturbanken, Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (ALMA), LL-förlaget/MTM, LO, Lunarstorm, Länsbiblioteken i Sörmlands, Västmanlands och Örebro län, Länsbiblioteken och folkbiblioteken, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Lärarstiftelsen (tidigare SAF/Stiftelsen för

förvaltning av Sveriges Allmänna Folkskolläraryrkesförenings tillgångar), MAD Communication, Malmö stadsbibliotek, Malmö universitet, Massolit Förlagsgrupp, McDonald's Danmark A/S, McDonald's Finland Oy, McDonald's Norge A/S, Medborgarskolan, Milik Publishing, Moderna Museet, Moderna Tider, MSN.se, Munkedals pappersbruk, Musikmuseet, Myndigheten för tillgängliga medier/MTM, Månadens Bok, Mårbackastiftelsen, Mäkelä, Nationalencyklopedin, Nationalmuseum, Nationella skolbiblioteksgruppen, Naturhistoriska riksmuseet, Natur & Kultur, NBV, Nobelmuseet, Nordens Institut i Grönland/NAPA, Nordiska museet, Norrbottensteatern, Norstedts Ordbok, Nypon förlag, Nørhaven Book A/S, Observer Sverige, Ompix, Opsis Barnkultur, Ordfront Förlag, Pan Hörböcker/Norstedts Audio, Pintxo förlag, Placenta Förlag, Pocket Shop, Poeter och partner/David Lagercrantz, Posten, Pressbyrån, Rabén & Sjögren Bokförlag, Ready Books, Riksteatern, Riksutställningar, Rolf & Co, Ronald McDonald Hus, Rumänska kulturinstitutet, Rädda Barnen, SAFTsalonger, Saltkråkan, Samdistribution, Scandlog, Schildts & Söderströms, Sigtunastiftelsen, SJBB Grafiska, Skellefteå stadsbibliotek, Skissernas Museum, Skolforum, Skolverket, SKL, SKS, Skottes Musikteater, SL, Slöjd i Väst/Västarvet, SOL Network, Specialpedagogiska Institutet, SPF, Stadsbiblioteket Göteborg, Statens kulturråd, Statens medieråd, Stiftelsen Boken i Sverige, Stiftelsen En läsande klass, Stiftelsen Framtidens Kultur, Stiftelsen Lärhjälpen, Stiftelsen Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond, STIGA, Stockholms 4H-gårdar, Stockholms stadsbibliotek, Stockholms stads satsning Läsår Stockholm, Stockholms universitet, Stora Bokbyttardagen, Stora Enso, Storytel,

Strindbergsfestivalen, Strömstad bibliotek, Studiefrämjandet, Sundsvalls museum/Kulturmagasinet, SV/Studieförbundet Vuxenskolan, Svenska barnboksinstitutet, Svenska Basketbollförbundet, Svenska Bibelsällskapet, Svenska Bokhandlareföreningen, Svenska Dyslexiföreningen, Svenska Filminstitutet, Svenska Förläggareföreningen, Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund, Svenska Institutet, Svenska Kyrkan, Svenska Läromedel, Svenska McDonald's AB, Svenska PostkodLotteriets Kulturstiftelse, Svenska Språknämnden, Svensk balettproduktion, Svensk biblioteksforening, Sveriges AV- och läromedelscentraler, Sveriges Campingvärdars Riksförbund, Sveriges Elevkårer, Sveriges Elevråd, Sveriges författarfond, Sveriges författarförbund, Sveriges Läromedelsförfattares Förbund – SLFF, Sveriges Skolledarförbund, Synergi Interactive, Tammi, TBV, TCO, Teater Bambino, Teater Scratch, Teater Sexton, Teater Västmanland, Tensta Community Center, Textilmuseet, TG skrivab, Tiden, Tidningen Förskolan, Tidningen HEMSLÖJD, Tidningsutgivarna, Tidsam, TPB, Tre Sandberg, Tryckhus 2, Ugglan i Sverige, Utgeverij Hoogland & Van Klaveren, UR, Urax förlag, Utbildningsdepartementet, Vasamuseet, Verbum Förlag, Vetenskapsrådet, Vilja förlag, Visit Denmark, VTAB, Värmlands Museum, Västerås folkhögskola, Västerås stadsbibliotek, Wahlström & Widstrand, Wassbergs, Wessman & Pettersson, Weyler förlag, Wibom Books, WS Bookwell, WSOY, Zine Up, Zita Folkets Bio, Ztory, Åhléns, ÅJ Distribution, Örebro Bokmässa, Örebro läns landsting, Örebro stadsbibliotek.

Läsrörelsen vill tacka

alla idégivare och inspiratörer
alla forskare och experter
alla samarbetspartners och bidragsgivare

alla författare och bildmakare

som har möjliggjort
våra första 20 år!

LÄSRÖRELSEN ●●●

www.lasrorelsen.nu